

Budapesti Templomai.

Új Magyar SZALON

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KÉPES FOLYÓIRAT

SZERKESZTI: VASZARY GÁBOR
MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN. IV. ÉVFOLYAM 23. SZÁM / 1939. DECEMBER 15.

A bethlehemi Jézuska a jászolban

Karácsony

— — — — —
De jó volna mindent, mindent
Elfeledni,
De jó volna játszadozó
Gyermekek lenni.
Igaz hittel, gyermek-szívvvel
A világgal
Kibékülni,
Szeretettelben üdvözülni.

Ha ez a szép rege
Igaz hitté válna,
Oh, de nagy boldogság
Szállna a világra.
Ez a gyarló ember
Ember lenne újra,
Talizmánja lenne
A szomorú útra,
Golgotha nem volna
Ez a földi élet.

ADY ENDRE

Egy erő hatná át
A nagy mindenséget,
Nem volna más vallás,
Nem volna, csak ennyi:
Imádni az Istent,
És egymást szeretni . . .
Karácsonyi rege
Ha valóra válna,
Igazi boldogság
Szállna a világra . . .

A pásztorok mezején végzett ásások. Ezt a mezőt a magyar és az osztrák szentföldi biztosi hivatal vette meg az 1900. években.

A Három Király kútja a bethlehemi úton.

Jézuska Betlehemben és Budapesten

Írta: P. Majsai Mór O. F. M.
szentföldi biztos, zárdafőnök.

A Három Király útján...

Nemrégén érkeztünk a ködös tengeről. Még emlékezetünkben él a hullámok örökös zúgása. Olyan jólesik biztos talajt érezni lábunk alatt, de még inkább tudni, hogy Szentföldön járunk... Ragyogóan süt a déli nap. Vidáman szállunk autóinkba, hogy elsiessünk Betlehembe a pátriárka bevonulására.

Lassan elmaradozik mögöttünk Jeruzsálem és komor képe helyett feltűnedezik Efrata derűs tája. Mintha előttünk haladna a Szentcsalád. Ők is célunk felé igyekeznek... Szinte itt pihen Szűz Mária a Három Király kútja mellett. Lassan, méltósággal lépegetnek a Mágusok tevéi és a Szent Bölcsék arcán öröm sugárzik: újra látszik a Csillag...

Egy pillanatra visszatekintünk és nagy meglepetésünkre a fájdalmas Városát és a Béke otthonát egyszerre láthatjuk. Ilyen kettős az élet is: a mosoly megett rejtezik a bánat. Talán azért is került ide jobbra Ráchel sírja!

Innen már teljes pompájában bontakozik ki Dávid szülővárosa. Az olajfák fedett hegyek tetején feketéllenek a juh- és kecskenyájak. Nincs azonban sok időnk a nézegetésre, mert már is befordulunk és hamar megérkezünk Betlehem főterére a Születési Bazilika elé.

Ami máshol nem hallható.

Szent izgalom fog el mindnyájunkat, amikor a kopott fa'ak várszerű csoportját meglátjuk. Röpülni szeretnénk a Születési Barlangba, de oda most nem olyan egyszerű bejutnunk. A Szent Iona ősi templomának hatalmas bejáratát alig egyméteres kapu helyettesíti. Jól le kell hajolnunk, hogy bemehessünk.

— Miért csüfittették el ezt a gyönyörű portálét? — méltatlankodik egyik zarándokunk.

— A muzulmánok tevéikkel, lovaikkal betolakodtak a baziikába, azért szűkítették meg ennyire a bejáratot.

— Kik ezek a fekete csuklyás papok? — kíváncsiskodik a másik.

— Görögkeleti szerzetesek. Sajnos 1757-

ben erőszakkal elvették Szent Iona bazilikáját a Szentsír őreitől, a ferencesektől.

Közben jelzik, hogy nemsokára érkezik a pátriárka. Betlehem vezetősége már üdvözölte is Jézuska városának határán. Szín pompás menetben vonul be a bazilikán keresztül a ferencesek Szent Katalin-templomába. Egyik zarándokom csodálkozva néz rám, hogy miért nem a bazilikában tartjuk az ünnepélyes vecsernyét.

— Az a görögöké. Nekünk csak a születési Barlang szent Jászolánál szabad szertartásokat végeznünk — magyarázom meg neki. — Ott pedig nincs hely ennyi ember számára.

Hirtelen valami leírhatatlan szép ének

tölti be Betlehem plébániai templomát: énekel a szentföldi énekkar. A Szent Kustódia árvái, papnövendékei és a San Salvatore tíz műhelyének szakmunkásai alkotják ezt a világhírű énekkart. Szinte mennyben érezzük magunkat, olyan főségesen szárnyalnak a dallamok: tisztán, természetesen, csengőn és szívet-lelket megindítóan.

Az emberek arcán áhítat fénylik, mintha az angyalok megint itt lebegnének fölöttünk. A gyermekek üde, kristálytisza hangja égi ezüstharsónaként remegtet meg egész lényünk. Valami magasztos légkör alakul ki körülöttünk, és amikor szétszlik a tömeg, zarándokainknak természetesen nincs más útjuk, mint Jézuska barlangja. A föld alatt, a mécses pislogása mellett az elébb hallott hangok tovább muzsikálnak, és boldog, aki megérti az isteni Kisdéd közelében ezeket a titkos dallamokat...

Fenn pedig a Szt. Katalin-templom gyóntatószékeiben kicsi arab fiúk, leányok és felnőttek térdelnek, hogy Jézuskának méltó hajlékot készítsenek.

Az angyali seregek...

Ezalatt Vas Román sekrestyés testvérünk szeretettel mutogatja a bethlehemi sekrestye szebbnél-szebb miseruháit — és végül a kis Jézust. Mintha élne. Szemét mennyei Atyjára szegezi: Atyám, én mindent vállalok kis testvércéimért!... Olyan édes és meleg a tekintete és anyyi kedvesség ömlik el vonásain, hogy alig tudunk elválni tőle... Érthető, hogy karácsony nyolcada alatt majdnem az egész Szentföld fölkeresi Betlehem Jézuskáit.

Nagynehezen összeszedem zarándokaimat. Végre együtt vagyunk a Casa-Nova hatalmas ebédlőjében. Egyszer csak túlárado örömmel hozzánk lép két magyar fiatalember. Épp most érkeztek Betlehembe Kisázsian keresztül. Tőlém kaptak még ősszel ajánlólevelet.

A vacsora legnagyobb érdekessége: az óriási narancsok. Megállapítottuk azonban, hogy a kicsik ízletesebbek. Germán testvér, a zarándokház igazgatója jószágon mozog közöttünk és vigyáz, hogy

Dr. Mészáros János,
budapesti érseki általános helytartó,
pápai prelátus kanonok,
m. kir. udvari plébános.

A jeruzsálemi Ferences szeminárium betleheme.

A jövő Születési Barlang a Magyar Szentföldön. Molnár Farkas ép. m. terve.

mindenki otthonosan érezze magát. Ebben aztán csakugyan nincs baj.

A bátrabbak szétnéznek és hamarosan ujjongva újságolják: Tessék jönni! Találtunk karácsonyfát! — A zarándokház kapusa állította. Erre fele ez nagy ritkaság. Annál gyakoribb a betlehem. Egyik szebb mint a másik. Bemutatjuk a jeruzsálemi ferences papnövelde betlehemét. Bármerre jártunk, a szentföldi templomokban mindenütt fölfedeztük a művészi betlehemet.

10 órakor megszólal a harang. Hív az ünnepélyes éjjeli szolozsmára. Ugyanebben az időben kezdődnek a Pásztorok mezején a pásztorjátékok. Sajnálom, hogy nem vehettünk részt, mert oda gyalog körülbelül félóra...

Közben megtudtuk, hogy közvetíti a rádió betlehemi harangjaink szavát, amikor az éjjeli misére harangoznak. Kikutattuk, hol áll a mikrofon. Minden áron szeretünk volna legalább egy-két mondatot haza üzeni. Meg is kérdeztük a kezelő személyzetet. Tőlük azonban tagadó választ kaptunk. Akadt olyan is, aki engedély nélkül akart a harangozás pillanatában hangosan üzeni, de végre erélyes föllépéssel megértettük vele, hogy ez mindenképpen csak bajt okozna.

— Hát akkor legalább harangozni fogok az éjjeli misére! — nyugodott meg az illető. Ezt már a ferences atyák is szívesen tudomásul vették. Így húzták 1933-ban

magyarok a betlehemi éjjeli misére harangjainkat.

Amikor az ősz pátriárka elénekelt a Glóriát, lenn a barlangokban megkezdődtek a szent misék. A Születési Barlangban a szt. Jászolnál karácsony napján délután 6 óráig folyton miséznek valaki — a szentföldi kusztos beosztása szerint. Mi Román testvér jószágából gyorsan sorra kerültünk: Szt. Jeromos sírjánál és iskolájában és Szt. Eusztachium és Paula sírjánál.

Úgy három óra tájban búcsúztunk el Betlehemtől. Alig győztünk betelni a csilagos ég csodálásával. Szinte az angyali seregek közeledését sejtettük minden pillanatban. Olyan fájó Betlehemtől elválni... Csak még egy kicsit maradjunk — könyörögtek a zarándokok. — Jézuskához óhajtok elmenni!

— Holnap is visszajövünk még — vigasztalom őket. Végre benn vagyunk mindnyájan az autóbuszban.

A „Magyar Szentföld“ születése.

Másnap verőfényben ragyogott a nap. Nyugodtan hittük, hogy májusban vagyunk. A tegnapi jelenet elülről kezdődött, vagy még inkább fokozódott, mert hűveink szívébe a napfény és a betlehemi béke úgy belefért, hogy alig lehetett kicsalni őket a Születési Barlangból.

Ez az ihletett hangulat csak fejlődött a

szentföldi zarándoklat alatt és olyan magasztosult világban mozogtunk, hogy mindenről könnyen elfeledkeztünk. Csak az étkezésnél vettük észre, mennyire átalakította bensőnk a Szentföld. Mindenki csak róla beszélt... a szent áldáshoz nem kellett senkit se küldeni; boldogan várták a pillanatot, amelyben Jézus asztalához járulhattak...

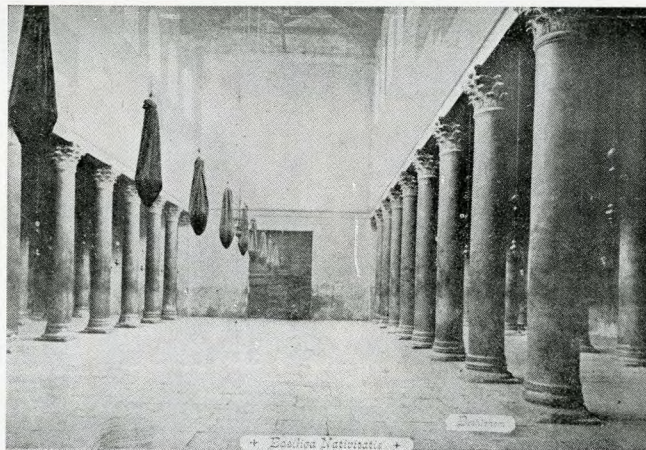
A Szentföld Lelke szólott hozzájuk és betöltötte egész lényüket kimondhatatlan könnyűséggel, kenetességgel és áldott derűvel. Egy családdá forrtak össze és egymásnak kész örömet segítettek.

Ezt a mélyes hatást, a Szentföld evangéliumi szentéyeinek ezt a boldogító átalakítását és üde levegőjét óhajtottam elhozni édes hazánkba, amikor a Magyar Szentföld eszméjét fölvettem és érte minden akadállyal szemben szívósan fölvettem a harcot. Sokan kinevettek, lemosolyogtak. Mások legyőzhetetlen akadályokra figyelmeztettek. Csak kevesen értették meg azonnal, milyen óriási lelki erőt és mekkora szellemi és lelki kincset jelent a Szentföld „Lelkének“ átültetése Budapestre. Ezt jelenti ugyanis a MAGYAR SZENTFÖLD.

Ezt az átültetést több eszközzel igyekszünk elérni. Mi itt lelkiséget, az Evangélium szeretetét, Jézus és Szűz Mária életének szemléltetését és követésre vállalkozó megkedveltetését tűztük ki célul,

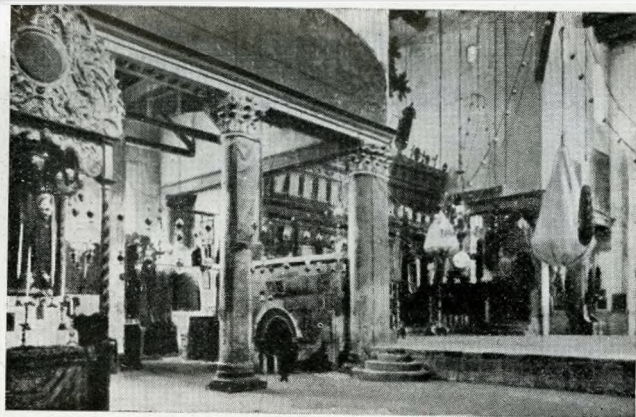
Tejbarlang Bethlehemben. Ide rejtette Jézuskát és Szűz Máriát Szent József menekülés előtt.

A születési bazilika belseje az angolok bevonulása előtt.

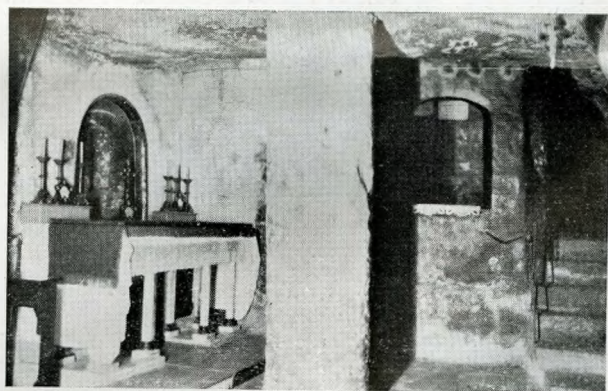

Hangulat
a Pásztorok
mezején.

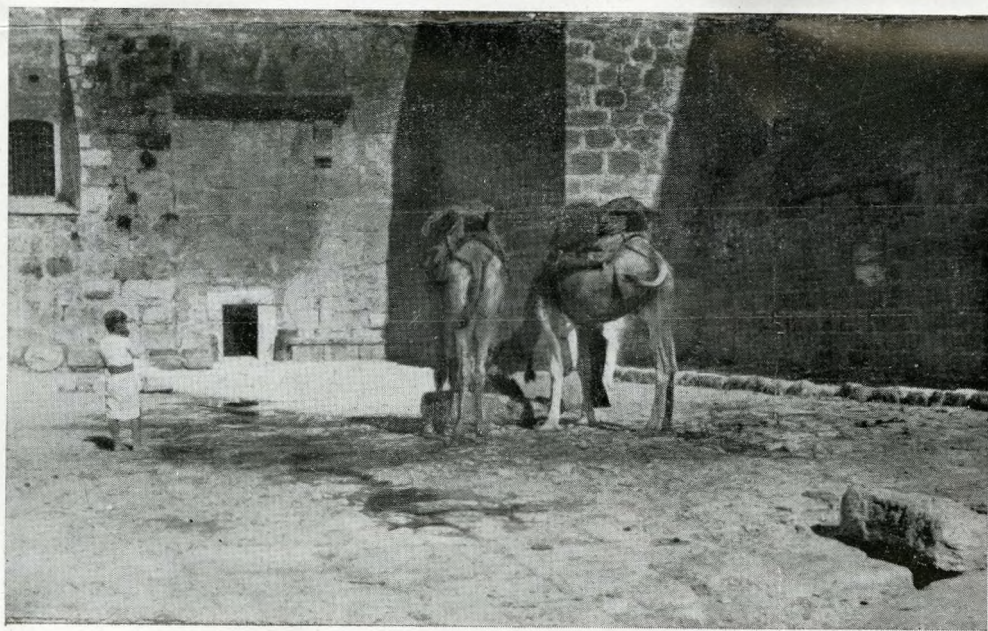

A Születési Barlang latin lejárata.

A
jeruzsálemi
latin
pátriárka
dec. 24-én
ünnepélyesen
bevonul
Bethlehembe

Az aprószentek oltára (balról) a Születési
Barlang közelében.

amikor a Szentföldet minden szempontból
törekszünk bemutatni és megkedveltetni.
Talán nem is nagyítunk, ha azt állítjuk:
Aki a Szentföld szentélyeit szereti és ért-
tük áldozatosan apostolkodik, az Jézust
és a Szűzanyát szereti.

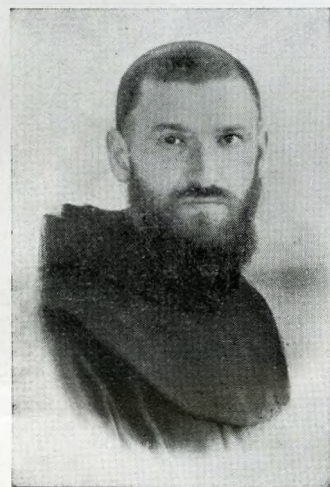
El se képzelhető a katolikus lelkiület a
Szentföld szeretete nélkül! Erre valóban
áll a középkor jelszava: Isten akarja!...
Ki merné azt vitatni, hogy ez nem köte-
lező mindenkire, aki hisz a kinyilatkozta-
tásban és érte mélységesen hálás! Ha testi
hazánkért életünket is szívesen áldozzuk,
akkor „lelkünk hazájáért”, a Szentföldért
sajnálunk az áldozatokat!?

A Szentföldi Múzeum.

Amit azonban az ember nem ismer, an-
nak érdekében bajosan vállalkozik küzdel-
mes apostolkodásra. A SZENTFÖLDI
MÚZEUM létesítése Budapesten (XII.,
Heinrich István-u. 3—5.) az eddigi tapaszt-
alat szerint is rendkívüli érdeklődést kel-
tett a Szentföld ügyei iránt. Hiszen csak
1939-ben több mint 5000 ember látogatta
meg Szentföldi Múzeumunkat. Sokan nem-
csak egyszer! De nemcsak az egyszerű nép
keresi fel tömegesen, hanem szaktudósok
és tekintélyes állású urak is. Mindnyájan
meglepődnek, mert legtöbbször abban a
gondolatban jönnek ide ki, hogy itt va-
lami kis kezdetleges próbálkozást lelnek.

A születési
bazilika
előtere és
bejárata.

P. Juhász
Vince
O. F. M.
Bethlehem
alapos
ismerője,
lelkes
apostolunk.

Bethsur, vagyis a Pásztorok falujának latin temploma.

Bethlehemi Ferencs kolostorunk kertje.

Szentföldi Múzeumunk azonban még kilenc tervével is csak a kezdet idejét éli, mert elgondolásunk szerint kiterjedt később Szentföld minden vonatkozására. P. Juhász Vince OFM Betlehemben olyan lelkesedéssel dolgozik múzeumunk érdekében, hogy ez a reménységünk nem egészen alaptalan. Most is több láda értékes régiség és egyebek várják elszállításukat. A már meglévő anyagot leírni ilyen rövid cikkben lehetetlen. Azt meg kell alaposan tekinteni, hogy fogalmunk legyen arról a munkáról, amelyet itt a szentföldi zárda végzett. P. Szabados Anzelm OFM vice-commissarius hangyaszorgalommal és páratlan hozzáértéssel rendezi az érkező értékeségeket.

Különlegessége ennek a múzeumnak, hogy nincs belépődíj. Azoknak készül a Magyar Szentföld és intézményei, akik nem zárandokolhatnak Szentföldre.

A Golgotai Kápolna.

Mikor 1935-ben az első lépéseket tettem, hogy a Magyar Szentföld jogi részét megalapozzam, még gondolni se mertem arra, hogy magából Jeruzsálemből a Kálváriáról kapok oltárt szentélyeink számára! Az isteni Gondviselés azonban 1938-ban meglepett bennünket a Golgotai Fájdalmas Mária régi oltárával, sőt ajándékba megkaptuk azokat a köveket is, amelyek a XII. század óta a Kálváriát borították. Ezek a megbecsülhetetlen értékű ajándékok éppen az Eucharisztikus Kongresszusra érkeztek meg.

Az 1939. év folyamán meghatóan egyszerű, kálváriás jellegű kápolnában állítottuk fel a Stabat Mater (XIII. stáció helyén állott) karrarai márványoltárát és a golgotai köveket előtte és mellette raktuk ki mozaikszerűen. Így az imádkozó és áldozó hívek ezeken a megszentelt köveken térdelnek. Hogy a hasonlóság minél teljesebbé váljék, művészekkel elkészítettük a Golgotai Madonna kegszobrának mű mását. Uzdóczy-Zdravec Iván püspök úr, a Szentföldi Nagybizottság elnöke fölve-

tette a gondolatot, hogy ezt a szobrot koronázzuk meg a magyar koronával. A hívek megértően fogadták a tervet és sokan küldik be arany- és ezüstszereiket és drágaköveiket a Golgotai Szűz Mária számára.

A Golgotai Kápolnát megszerették a lelkek. Messziről jönnek ide imádkozni és a Fájdalmas Anya oltalmát kérné. A kápolnában (XII., Hidegkúti-u. 117.) vasár- és ünnepnap délelőtt 8, 9 és fél 12 órákor vannak szentmisék, hétköznapokon pedig délelőtt 7 és 8 órákor.

A Pád. Szt. Antal-árvaház.

A Szentföldi Ferencrendi Zárda (Budapest, XII., Heinrich István-u. 3-5. Tel.: 165-626.) szomszédságában a Heinrich Kálmán és neje Tömöry Paulina-féla alapítványt felajánlotta a belügyminisztérium a szentföldi zárdaak kezelésre. Dr. Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímás Öminenciájának engedélyével átvettük az alapítványt és rajta nyitottuk meg 1939 október 11-én árvaházunkat.

A fiúkat iparosokká öhajjtjuk képezni, hogy legyen miből megélniök, ha kimennek az életbe. A jó szívek segítségével fokozatosan berendezzük ezt az új intézményünket.

A Betlehemi Barlang Budapesten!

A Magyar Szentföldön körülbelül húsz szentföldi szentély építését tervezzük. Ezek mind abban a nagyságban és alakban épülnek, ahogyan azokat ma a zárandók Szentföldön láthatja. Mérnökünk egy hónapig tanulmányozta Szentföldön a kérdéses szentélyeket és nagy vonásokban már el is készítette a terveket. Minden szentélyt külön is lehet fölépíteni. Így aztán nem baj, ha évek hosszú során át készül el a Magyar Szentföld. Tervezője: Molnár Farkas építészmérnök.

Miként a rajzon is látható, tojásdad alakban vonulnak körül a szentföldi szentélyek. Középen Jézus Sírja áll főoltárként. Szűz Mária születésének szentélyé-

vel kezdődik a sorozat és a Szentkereszt megtalálásának kriptájával fejeződik be. Az egyes szentélyek építési költsége körülbelül 10.000 és 20.000 pengő körül forog. Van néhány jóval drágább is.

Ha a magyar katolikusok fejenként egyszer 6-6 fillért adnának, már el is készülhetne a Magyar Szentföld!

A szentélyek fölépítésének másik módja az lenne, hogy a nagyobb társadalmi közületek vállalnák egy-egy szentély fölépítését. Például ezt a szentélyt építtette a MÁV, vagy a M. Kir. Posta, a M. Kir. Honvédség, stb. személyzete, vagy az egyes nagyobb vállalatok együtt, mint GYOSZ, MÁK stb. Így aránylag igen kis összeg esne egy-egy személyre és ezeknek a nagy testületeknek tekintélye is növekednék, sőt alkalmazottaik szellemére is rendkívül kedvező hatást gyakorolnának például az évi zárandoklatok a Magyar Szentföldre.

Az eddigi eredmények bizalommal töltenek el bennünket, hogy ez a nagyjövőjű mozgalom egyre szélesebb köröket hódít meg és így nemsokára hazánk egyik nevezetességévé válik! A washingtoni Szentföldre évente 4 millió ember zárandokol. A Magyar Szentföld fekvése is olyan kedvező, hogy Budapestnek és környékének népe már ilyen kezdő állapotában is szívesen keresi fel.

Tőlünk függ, mikor álljanak a szentélyek!

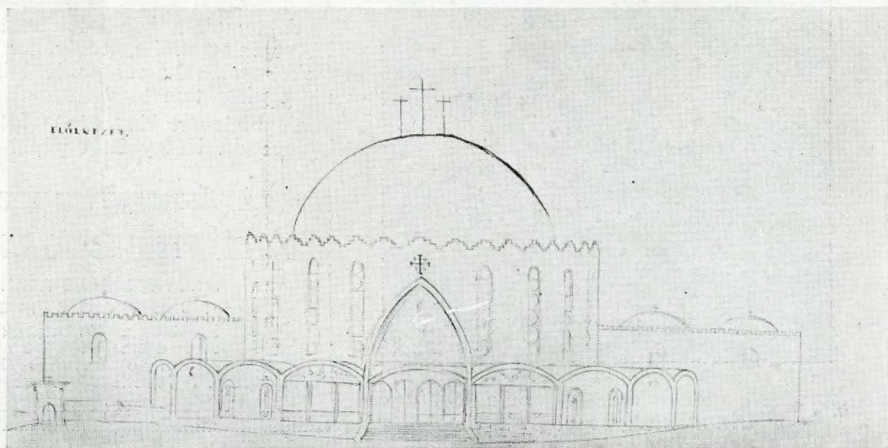
Jézuska áll legközelebb mindnyájunk szívéhez, azért a Betlehemi Barlangot akarjuk először fölépíteni. Körülbelül 20.000 P-be kerül. Nem is olyan lehetetlen feladat, ha összefogunk!

A Magyar Szentföld a magyar katolicizmus érdeke, és Közép-Európa egyik ritkasága lesz. Alljunk tehát zászlaja alá és biztosan megvalósul!!

Minden erre vonatkozó érdeklődésre a szentföldi biztos hivatal vagy a szentföldi zárda felel (Bp., XII., Heinrich István-u. 3-5. Tel. 165-626. Postai csekk-szám: Szentföld Bp. 6.063.)

A Golgotai Kápolna a kálváriai oltárral és Madonnával.

A Magyar Szentföld tervezete. A kis kupolák az egyes szentélyek. Balról az Utolsó Vacsora terme, jobbról a Kálvária. Molnár Farkas

A Koronázási Főtemplom.

Az ősi Várban emelkedik ki a fővárosnak, sőt talán Magyarországnak is egyik legrégebbi, legszebb, legfontosabb műalkotása: a Koronázási főtemplom. A köznyelv többnyire Mátyás-templomnak nevezi.

1015-ben Szent István király (997—1038) alapította s miután a tatárok elpusztították, 1255 körül, IV. Béla király idejében épült újjá. Az eredetileg román-gót átmeneti stílusú épületet I. Mátyás király (1458—1490) restauráltatta s méltó befejezésül a templom tornyát gyönyörűen díszített nyolcszögű toronnyá alakította.

Csodálatos ünnepek, koronázások, királyi esküvők, gyászszertartások szék-helye volt egykor ez a misztikával teli, a magyar történettel összenőtt épület. Diadalmas hadjárat után Te Deum-ot tartott benne a törökverő Hunyadi János; itt volt Mátyás király esküvője Arragoniai Beatrixszal és János király is itt esküdött hűséget Jagello Izabellának. A koronázási főtemplomban tartják a hivatalos istentiszteleteket. 1867-ben I. Ferenc József királyt és 1916-ban IV. Károlyt az ódon épület ívei alatt koronázták meg. Előbbi uralkodónak Simor János hercegprímás (1867—1891) és gróf Andrássy Gyula miniszterelnök, utóbbi fejére pedig Csernoch János hercegprímás (1912—1928) és gróf Tisza István miniszterelnök helyezte a Szent Koronát.

A templomnak az utca szintjénél mélyebben fekvő belsejébe lépcsők vezetnek. Jobbfelől, a többnyire zárt déli kapu előcsarnokában Kinizsy Pálnak, Mátyás király „Fekete serege” fővezérének, a törökverő kenyérmezei hősnak síremlékét találjuk.

A szentély a magyar királykoronázások színhelye. A főoltárt régi, érdekes bronzgyertyatartók díszítik.

A Szentháromság-kápolnában nyugszik III. Béla király (1073—1096) nejével, antiochiai Annával. Díszes sírjukat I. Ferenc József király 1899-ben emeltette. A kettős márvány-sarkofág román stílusban készült, egyik oldalán férfialak nyugszik, lábánál oroszlánna, a bátorság jelképével, a másikon női alak, lábánál kutyával, a hűség jelével. A sír felett domborművek

Budavári Koronázási Főtemplom belseje.

Az Egyetemi templom.

A Belváros templomai közül első helyen áll a Pázmány Péter Tudományegyetemmel egybeépített Egyetemi-templom, Budapest egyik legszebb műemléke és a lendületes, mozgalmas barokk-stílusnak méltó képviselője.

A török felszabadulás és a kuruc háborúk lezajlása után a Pálos-rend építtette fel régi gazdagságához méltón 1725 körül a Kisboldogasszonynak szentelt templomot és a mellette álló rendházat, mely jelenleg papnövelde. 1849-ben a Debrecenből visszatért országgyűlés itt tartotta üléseit. Prohászka Ottokár püspök 1927-ben bekövetkezett haláláig ebben a templomban prédikált s hátrahagyott irataiban is meleg szeretettel emlékezik meg róla. Az ő emlékét hirdeti a szószék alján levő, ércből való díszes babérszörű.

Az előkelő templom legtöbb képe, freskója, szobra, a gipszcsoportok és aranyozott stukkók a boldogságos Szűz életét ábrázolják.

Alaprajza, térhatása, architektonikus összhangja a barokk csúcsteljesítménye. Az egész templomot barokk szellem, élet és derű lengi át.

A Belvárosi plébániatemplom.

Diocletianus római császár idejében (284—305) vár volt a templom területén. Már a XI. században épült ide egy román stílusú templom, ennek maradványai lehetnek az egyik torony részei. A tatárjárás idején (1241) Pest város lakossága ide menekült. Zsigmond király (1386—1437) gótikus stílusban újjáépíttette, az építkezés csak Mátyás király korában (1458—1490) nyert befejezést. A szentély és a külső, újabban napfényre került falak az egykori gótikus épület emlékei. A török uralom idején is keresztény templom volt, de annyira megrongálódott, hogy jóformán csak a szentély és az alapfalak maradtak épségben. Ezekhez épült azután az 1700-as évek elején a jelenlegi barokk hajó, a tornyok és az egész tető. 1890-ben a főváros megbízásából Steindl Imre műépítész — az Országház építője — restaurálta.

1211-ben II. Endre király négyéves leánya, a későbbi Szent Erzsébet eljegyzése is itt volt Thüringiai Lajos örgróffal. A templom előtti téren tette le 1867-ben I. Ferenc József király a koronázási esküt, innen az Eskü-tér elnevezés.

A szentély diadalívét — mely átmenetet alkot a gótikus szentély és a barokk hajó közt — Vastagh György festménye: A magyar szentek hódolata Szűz Mária előtt, díszíti.

Dr. Kátay Béla pápai kamarás, Budavári koronázási főtemplom plébánosa.

(Ambrus fotó)

kápolnája, mely a sekrestyéből vezető lépcsőn érhető el.

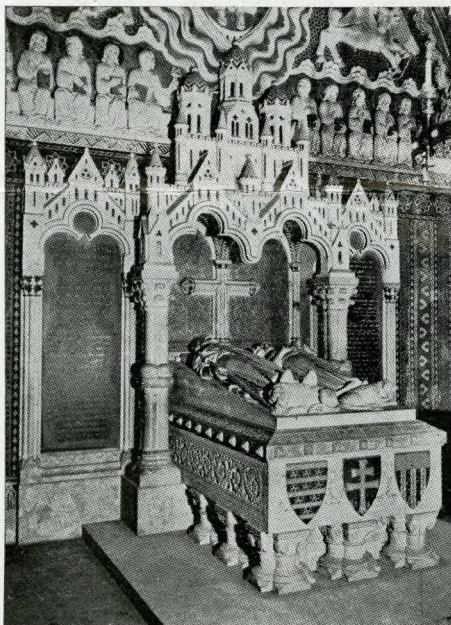
A szomszédos kápolnában lévő szárnyas oltáron Zichy Mihály képei Szent Imre királyfi életét ábrázolják.

A templom külső falába több régi sírkövet falaztak be, melyeket a helyreállításkor találtak; szanaszét körülötte ugyanez egykor temető volt.

A budavári Koronázási főtemplom plébánosa dr. Kátay Béla pápai kamarás.

BITTNER LAJOS

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
MŰÖTVÖS MESTERE
Szentségtartók, kelyhek, ciboriumok
stb. dús raktára.
Aranyozás, ezüstözés, javítás
Budapest, IV., Prohászka Ottokár-u. 8

Koronázási Főtemplom; III. Béla király és Anna királyné síremléke.

Dr. Szabó Imre pápai kamarás, érseki helytartó titkára.

P. Maisay Mór Szentföldi biztos, a budapesti szentföldi múzeum teraszán.

Szakács Károly magy. kir. udvari káplán, a budapesti A. C. titkára.

(Koller tanár utóda Szenes fotó)

A plébániatemplom.

Írta: Dr. Szabó Imre érs. helyt. titkár.

A templom az istentisztelet, az áldozat bemutatásának helye, mely a hívők számára s lelki igényeik kielégítésére épül. Nem csupán imaház, mert itt nemcsak imádkoznak, hanem a legszentebb áldozatot, a szentmisét mutatják be.

Imádkozni mindenütt lehet, hogy megfeleljünk az isteni parancsoknak, vannak azonban olyan helyek, amelyek elsősorban az Isten imádásának s a lélek megszentelődésének helyei, ahol bőségesebben forrasozik az isteni kegyelem, ezek: az ima, istentiszteletek tartásának és a szentségek kiszolgáltatásának helyei: a templomok és kápolnák.

Már a Jákob kútjánál Szikár mellett felvetődött a kérdés, hogy hol van az a hely, ahol Istent imádni kell.

A templomok között is kiválik rendeltetésénél fogva a plébániatemplom, mely a (környéken lakó) hívek számára a hivatalos istentisztelet és szentségkiszolgáltatásnak a helye. Míg szentmisét hallgatni s egyes szentségekhez járulni (magánkápolnák kivételével) minden templomban és kápolnában lehet, addig egyes, egész életre kiható szentségeket, illetőleg szertartásokat az áldásokat csak a hívek számára készült és rendelt istentiszteleti helyen, a plébániatemplomban lehet felvenni, illetőleg elvégezteni, hacsak arra különös ok és egyházihatósági engedély nem ad lehetőséget, hogy másutt is megtörténjenek.

A plébános (a plébániatemplom hivatalos lelkésze) a nép papja, kinek kötelessége gondoskodni a templomához tartozó hívek lelki ellátásáról, kötelessége vasár- és ünnepnap a plébánia területén lakó népért felajánlani a szentmisét, az előírt istentiszteleteket, szertartásokat végezni, a szentségeket kiszolgáltatni, Isten ígéjét hirdetni, a gyermekeket a hit igazságaira oktatni, betegeket gondozva lelki ellátásukat szorgalmazni s a hívek adatait (anyakönyvek) pontosan vezetni, megőrizni. Tehát híveiért a megbízott lelképásztor, a plébános felelős.

Elsősorú fontosságú a plébániatemplom szerepe a hívek életében, mert itt működik a hívek lelkésze s itt folynak le mindazok a szent ténykedések, melyek a hívek lelki üdvösségét szolgálják.

Az Anyaszentegyház előírja, hogy egyes szentségek kiszolgáltatása csak a

plébániatemplomban, illetőleg a plébános tudtával és engedélyével a plébániához tartozó egyéb istentiszteleti helyen történjék. A keresztséget a gyermek már a saját plébániatemplóiban kapja meg. Ott adódik számára először az isteni kegyelem s ott fogadja őt az Egyház tagjai sorába. Ott adják neki a hitet jelképező égi gyertyát s ott kell ezt a hitvilágosságot az élete folyamán sokszor táplálni, éleszteni.

A bérálás — a hitéletben való megerősítés kegyelmét adván — szintén a plébániatemplomokban történik. A püspök végigjárja az egyes plébániákat s megbérálmán az odatartozó híveket, megerősíti a Szentlélek kegyelmével, hogy hitük szerint éljenek.

Az első szentáldozás — bár a gyermekek talán istentiszteletre közelebbi kápolnába járnak — mindig kellő ünnepélyességgel a plébániatemplomban történik. Ott öleli magához a tiszta gyermeklelket először az isteni Mester: „Engedjétek hozzám a kisdedekeket!”

S ha út számunkra az életből való eltávolítás órája, vagy nagy betegség esetén, bár minden pap szeretetből köteles betegségben levő embertársainak vigaszt vinni s a szentkenet szentségével megerősíteni, mégis elsősorban a plébános joga és súlvs kötelessége beteg híveinek lelki gondozása s üdvösségüknek biztosítása.

Bár nem szentség, hanem a szent szertartások közé tartozik a temetési beszentelés, midőn az Egyház imádkozván az elhunyt lelkiüdvéért, megadja a halottnak, melyben a lélek, Isten lehellelte lakott, a végtisztséget, ennek az áldásnak s tiszteltetésnek elvégzése szintén a hívek lelképásztorának, a plébánosnak a kötelessége.

Kereszteléseket, áttéréseket, bérálásokat, házasságkötéseket, haláleseteket egyházi'ag följegyezni, pontos adatokkal anyakönyvezni kell. Ezért is szorgalmazza az Egyház, hogy az említettek kiszolgáltatása a plébániatemplomban történjék, mert a plébános kötelessége híveinek adatait pontosan a megfelelő anyakönyvekbe följegyezni s erről időnkint, szükséghez képest a hívek számára megfelelő bizonyítványokat, kivonatokat kiállítani.

Az Egyház segítségeivel és áldásaival, szentelménveivel elkísér bennünket a bölcsőtől a sírig s erre felhatalmazza, megbízza, kötelezi a plébánosokat, kiknek kötelességévé teszi a rábízott híveiknek gondozását s számukra a kegyelem osztogatását. Ezt a lelképásztorok a hívek számára készült plébániatemplomban végzik. Ezért fontos számunkra a plébániatemplom, az Isten háza, a mi Atyánk háiléka, mely számunkra is kell, hogy mindig otthon, vigasztalásnak, lelki megbékélésnek s örök boldogságunk elnyerésének helye legyen.

A magyar kir. udvari és várplébánia templom.

A királyi palota magasba emelkedő, gyönyörű épülettömbje főséges keretet ad a magyar főváros képének. Építésének egységes stílusa alig juttatja kifejezésre, hogy egyik oldalszárnyában szerényen meghúzódik Isten dicsőségének, az Áldozat bemutatásának és a lélek megszentelésének kis szentélye. Minden feltűnő jel nélkül húzódik meg a palota épületének balszárnyában a budavári kir. udvari és várplébánia templom, hogy létrehozója legyen a lelkek pasztoralása nagy művének.

Miután e plébániánk története a katolikus világ előtt eléggé ismeretlen, létezésének és fennállásának történetét hiteles adatok nyomán a következőkben ismertetjük.

Alapítási idejéről Nagy Lajos királyunk korát tekinthetjük. A mai Budavár helyén, Nagy Lajos király palotájában is kellett lenni udvari kápolnának, amint Uxa József megállapítja az Érdy kodex szavaiból, amely elmondja, hogy Remete Szent Pál testét „Buda várában, Szent János kápolnájában őrizték”. Mátyás király korában ismét hallunk a kápolnáról. A pompakedvelő uralkodó Zsigmond király friss palotáját saját igénye szerint renaissance ízlésben átalakíttatja. A kápolnában van elhelyezve alamizsnás Szent János teste, melyet a király 1475-ben kapott a szultántól. Bonfini megemlíti, hogy Mátyás király orgonával szereli fel a kápolnát. A szertartásban is az ünnepélyesség és fény emelésére törekedett. A pápai követ írja IV. Sixtus pápának: „Azokban a dolgokban, mik az istentiszteletre tartoznak és a lelkek épülésére szolgálnak, egy világi fejedelemtől győztünk le.” II. Ulászló korában a kápolna énekkara csupa gyermekekből állt.

1749-ben Mária Terézia királyasszony kezdi a mai palota építtetését. Az építő és tervező személye még nem világos. Fischer von Erlach, Lucas von Hildebrand körül folyik még a vita. Az épület balszárnyában kap helyet a kápolna, a bejárat fölötti helyiségben a koronázási jelvények. Ebből a korból származik a Hauzinger-féle mennyezetfreskó. A főoltár Golgota-jelenetét, valamint a mellékoltárok Szent István és Szent Zsigmond képét Mária Terézia királyné festeti Fischer Vince festőművésszel, a bécsi akadémia tanárával. Az 1769 esztendő Szent Terézia napján szenteli fel a templomot Migazzy hercegérsek.

Magy. kir. udvari kápolna
„Szent Jobb kápolnája.“ (Pintér felv.)

A templom eredeti későbarokk jellegét az 1895. évi renoválással jórészt elveszti. A régi Szent Jobb-kápolnát, melyet Haulzinger freskója díszített, teljesen megszüntetik. A főoltárt a szentélyben előbbre huzzák, hogy a mögötte kiképzendő Szent Jobb-kápolna helyet nyerjen. A falakat márványburkolattal vonják be. A főoltárt leegyszerűsített barokk ízlésben építik át. Az oromzat felhős Szentháromság csoportja marad meg mindössze igazi barokk szellemében. A Fischer-féle oltárkép helyébe Roskovics Ignác Szent István képe kerül az 1930-i Szent Imre-jubileumi évében.

A szentély két falán üveges oratorium. A diadalív evangélium-oldali falán, a régi rokokó szószék helyén empire ízlésben készült új szószék. A mellék-oltárok képeit is kicserélték. Hegedüs László: Napkeleti bölcsői helyén a Szeplőtelen Fogantatás képe függött. Szemben, Tury Gyula Szent

Zsigmond képét látjuk. A Fischer-féle Szent István és Szent Zsigmond képek ma a máriaremetei templom szentélyét díszítik. A hátsó két oltár helyén most gyónatószek áll.

A főoltár hátépítménye mögött van a Szent Jobbot őrző kápolna. A kosárirves fülkében románizáló oltár áll. A háttér mozaikja Lotz Károlytól való, Szent Istvánt ábrázolja az országalmával és jogarral a kezében. A menzán van elhelyezve a Szent Jobb kettős ereklyetartóban. Az ereklyetartó bécsi ötvös-munka, tervezője Lippert József. A belső: három pár keresztben álló lábon fekvő üveghenger. A külső: filigrán áttört díszítésű csúcsíves házikő. A lépcsőzetesen emelkedő mérműves, angyalokkal díszített alapépítményre nehezedik a csúcsíves pillérkötegtől tartott tető. Ennek a középtengelyéből emelkedik az oszlopos huszártorony Szent István szobrával a belsejében. A fődéltartó pillérkötegek négy sarkán két-két szent konzolra helyezett, baldachinnal védett szobra, gyönyörű, méltó kerete az Oltárszentség fenségének, a „szent hely“ Istent dicsőítő voltának.

A templom története erőteljesen kifejezésre juttatja, hogy hazánk történetében mindenkor nagy szerepet játszott ez a hely, melynek megszentelt váltját a különböző korok kifejező ereje igyekezett méltóságának megfelelően díszíteni, alakítani, míg végül mai formájában és megoldásában a szépség dominál, amivel méltó kiegészítője a királyi palotának és tökéletes külső megnyilvánulása az Isten-dicsőítés nagy művének.

Budavári m. kir. udvari várkápolna belseje.
(Röckel)

A Szent Anna plébánia és temploma

írta: Molnár László pápai kamarás,
plébános.

A török hódoltság után 1686-ban I. Lipót császár a vizivárosi hívek lelki gondozását a Jézus Társaságra bízta, akik a hívek anyakönyvezését 1693-tól fogva kezdték meg.

Anna napján tették le a templom alapkövét Pretelli Ignác S. J. lelkész idejében. A templom pénz híján csak 1758-ban készült el, a kupolába a zárókövet csak 1762-ben tették be. Egyike a legszebb és legtisztább barokk stílusú templomoknak hazánkban. Szép két karcsú torony díszíti. Szépségét emeli az a körülmény, hogy kívül sátorot fed, belül meglepi a szemlélőt a 18 méter magas kupola, mely azzal ritkítja párját, hogy eliptikus alaku.

A plébánia hívei sokat szenvedtek a pestistől 1738, 1739 és 1740-ben, amikor Pretelli Ignác S. J. életét áldozta fel híveikért. Emlékét őrzi egy 1740-ben készült művészi sírkő (látható a bejáratnál jobbra, a harangházban).

Az 1739. évi pestisjárványtól való megszabadulás emlékére a hívek hálából a mai Batthyány-téren a Szent Anna-templom és a Szent Erzsébet-apácák kórháza közt egy művészi Mária-szobrot állítottak kőből. Ezt a szobrot körülbelül 1810 táján, tekintettel arra, hogy az említett tere katonai őrség került ágyúkkal (innét a régi Bomba-tér elnevezés), elhelyezték a Batthyány-utca kiszélesített terére, melyet ezért neveztek el Mária-térnek. A Mária-téri szobor 1935-ben az idő vasfogának esvéen áldozatul, a főváros 1938. tavaszán egy új, művészi szobrot állítottatott.

A templom alatt nyilvános kriptá volt a lelkészek és jótévedők részére. 1924-ben körülbelül 130 halottat szállítottak ki a temetőbe, hogy a kriptá helyébe a fűtőberendezést lehessen elhelyezni. Említésre méltó, hogy a jezsuita lelkészek közt volt 1735-ben Kisfaludy Ferenc hírneves költő.

A jezsuiták feloszlata után 1775-től világi papok vették át a hívek lelki gondozását. Világi plébánosok voltak 1775-től: Rihárd József, lovag Fahrenthali Luprecht Ferenc, Szoykovits Ferenc, Reiter József, lovag Sterbeczky Kamil, Ráth József, Würtl Antal, Dömötör Gedeon, König

Szegénysorsú gyermekek nyaralója Balatonmária fürdőn. Molnár László pápai kamarás alapítása.

Batthány-terti Szent Anna templom.

Batthány-terti Szent Anna templom belseje.

Gusztáv, Bán Sándor, Tálos Gyula, Horváth József és a jelenlegi Molnár László.

Az elmúlt évben Molnár C. Pál és Kontuly Béla festőművészek a nagy kupolába hatalmas freskót készítettek, melyek Szent Anna eljegyzését Szent Joachimmal, Szűz Mária születését, oktatását, valamint Szent Anna halálát ábrázolják. Középen az eucharisztikus világkongresszus emlékére Jézus alakja a kehellyel és alatta az apostolok az Eucharisztika megdicsőítését jelentik meg. Most folyik még a templom kifestése, világítótestek elhelyezése, a templomnak rejtett világítással való felszerelése, továbbá márványozása, a főoltár és a pilasztereknek.

A plébánia lelki és szociális élete különösen a háború után, az egyházközség megalakulása óta vett nagyobb lendületet.

A plébánia, illetve egyházközség intézményei és egyesületei:

Férfi Liga, Oltáregylet, Mária-kongregációk, Szívgyárdák, a Szent Anna vegyeskara, Liliomkoszorú leány énekkar, Budai Szimfónikus Zenekar, Emszó, Anyakör,

Molnár László,
pápai kamarás, a Szent Anna templom plébánosa.

Dolgozó leányok köre, Szent Zita kör és a Budai Szent László Gyermekotthon és Árvaház. Ezen utóbbi intézmény II., Donáti-u. 46. szám alatt saját házában hatvan bennlakó árvát tart, száz szegény gyermek reggeltől estig kap ingyen gondozást. Van óvodája, napközi otthona, hímző- és varroda- gyermekfoglalkoztató műhelye, melynek tagjai ipariskolát végeznek és munkakönyvvel felszabadulnak. Ezekben a műhelyekben különösen művészi aranyhímzésű egyházi ruhákat és zászlókat készítenek. Van gyermeknyaralója 150 gyermek befogadására Balatonmáriafürdön, ahol az elmúlt nyáron a plébánia területéről 250 szegénysorsú gyermek díjtalanul nyaralt. Ezen intézmény 1914-ben, a háború kezdetén létesült és fejlődött az egyházközség támogatásából és a hívek adományaiból.

Plébániánk területéhez tartozik még a Budai Kath. Nőszövetség, II., Donáti-u. 38. és a Budai Kath. Kör, II., Fő-u. 83., amelyek lelkes társadalmi működést fejtenek ki, a katolikus hívek érdekében.

Flórián kápolna.

Régi Szent János kórház.

Flórián kápolna. (Erdélyi)

Herminamezői plébánia templom főoltára a szentélyel.

Az oltárok felsőrészét, szobrokat, szoszéket, padokat, csillárokat stb. szállította Oberhauer A. utóda Budapest, IV., Váci-utca 41.

Herminamezői plébánia templom Krisztus oltára. (Fotó: Röckel)

Herminamező húsz éve.

Húsz év telt el azóta, hogy a Herminamezői Szentlélek Egyházközség akkor még kicsiny Hermina-kápolnájában dr. Mészáros János érseki helytartó kihirdette a plébánia felállítását.

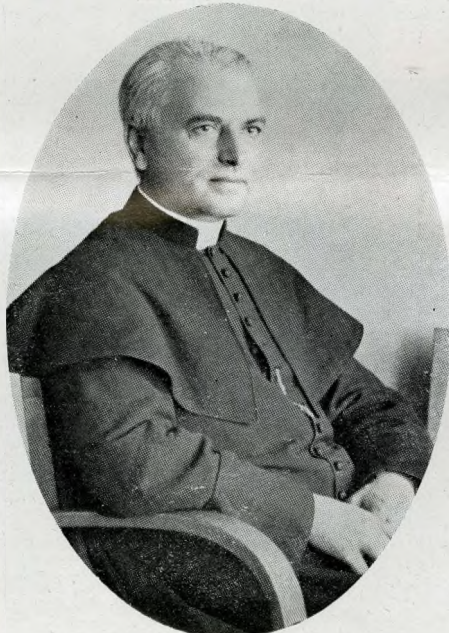
Ez a ma már nagykiterjedésű és hatalmas lélek-tábort számláló plébánia város-történetileg Pest egyik legmozgalmasabb korszakának emléke. Építése a márciusi forradalmat megelőző évtized városfejlesztési megindulásának idejére esik. Egyben azonban a város polgárságának József Nádor iránt érzett hálójának is kifejezése, amikor pest újjáalkotójának Hermina nevű leánya halálát követő évben felvetette az emlék-kápolna létesítésének tervét. Végre azután 1843-ban, rengeteg akadály, ellenzés és szinte áthatolhatatlan nehézségek után, megindult az emlék-kápolna építése, mely 1847-ben, József Nádor halálakor majdnem véglegesen megakadt és a kápolna égnek meredő befejezetlen falai öt-évi küzdelmes munka után újabb öt éven át romokban heverték. Isten segítségével azonban 1856 végén mégis sikerült a kápolna befejezése és a Szept. 10-én Szűz tiszteletére megáldott oltáron Scitovszky hercegprímás ünnepi szentmisét mondott. És a pestieknek ezen a valóságos diadalmenetén Liszt Ferenc személyesen vezényelte csodálatos szépségű Vócál-miséjét. Ezzel a mélyes lelkis hangulatú zenei művel együtt zengett Pest polgárságának Istent dicsőítő lelkesége, hogy ezzel megvesse mintegy alapját a későbbi korok Istennel szembeni szeretet-kötelességének, a szüntelen dicsőítésnek.

1919 húsvétján pedig megalakult a herminamezői plébánia. Szinte máról-holnapra lett a kis kápolna a hívek lelki és testi táplálója, ahol a Karitás első munkatársai Krisztus szeretetért vállalták a leromlás, a munkanélküliség, az infláció korszakában az emberszeretet hősiességének

ban való gyakorlásának ezernyi alkalmát. Majd a híveknek egy nagy, tágas templom utáni vágya is teljesült 1932-ben, amikor letették alapját a mai templomnak, melynek felszentelését a hercegprímás 1937-ben végezte. És megindult egy mélyremény hálóvetés a lelkekért.

Ennek a hatalmas lelki kiterjedésnek mozgatója, fokozója, Krisztus lélegző terveinek áldozatos keresztülvivője egy szentéletű papi élet, Mihalovits Zsigmond prelátnak-plébánosnak a lelkekért élő, megszentelt hivatása, Krisztust árasztó egyénisége.

Mint az Actio Catholica országos igaz-

Dr. Mihalovits Zsigmond pápai prelátnak, kanonok, plébános. (Röckel fotó)

gatója, a legaktívabb lelkipásztorok egyike, aki áldozatos életének természetfölötti erejével folytatja lelke kiadásának az ezüstmise misztikus fényével besugárzott áldásos munkáját. Egymás után hozza létre a szeretet találékonyságával a biztoskezü hálóvetés nagy lélek-eredményeit. A katolikus mozgalmak szervezői tevékenysége, a katolikus nagygyűlések és az Eucharisztikus Kongresszus demonstratív erejű megmozdulása, a Karitás létesítése, megszervezése és mind nagyobb kiterjesztése mellett, plébániája lélekaratása is magánviseli főpapi lelke szerető gondoskodását. A Kongregációk, az Oltáregyesület, a Rózsafüzér Társulat, a Credo, a Szívgyárda, az Eucharisztikus Gyermekszövetség, a Szt. György ifjúsági Egyesület, a Szt. Zita Kör, a cserkészlet létesítése, a munkásotthon és a szegények szerető gondozása mind-mind az Ő lelke iránti szeretetéről beszélnek. És az egyházközségben folyó kulturális élet minden megmozdulása bizonyítéka annak az aktív apostoli szellemnek, melynek magvát Mihalovics Zsigmond vetette el, hogy a korszellemnek megfelelő, modernül katolikus és a modernségben még mélyebbre alapozott lelkeket neveljen.

Krisztus szeretete gyújtotta lángra Mihalovics Zsigmond lelkét pappaszentelés-kor. Ez a láng azóta a naponkénti Áldozat tüzeben mindjobban erősödött, hogy a lelkek pasztorálásában kiáradva, önmagát adja a lelkekben megsokszorozva Istennek. Hogy megszentelt élete minden pillanata Krisztus akarata szerint Isten dicsőítése legyen.

A herminamezői egyházközség lelki színvonalának alapját Isten Mihalovics Zsigmondban vetette meg. A modern kor apostolaként éli hivatását, hogy ezzel írja alá Krisztus nagy gondolatát, amikor a hit kiáradó életét a minden korszellem számára való megszentelési lehetőségé tette.

(p. i.)

ÚGY ÉJFÉL FELÉ

Irta: ZAYMUS GYULA

Oláf Zoorg az esti csendben kurta pipájából nesztelenül eregette a füstöt. Magaelé nézett és hosszan hallgatott. Megszokta az egyedülletet és a bekés csendét. Alacsony, falócán ült és könyökével a térdére támaszkodott. Szörmével bélelt bőrsapkája a tarkójára csúszott és roz márszerű szakálla, száraz tengerifűhöz volt hasonló. Arcának szörtelen részén ezer ránc kerge-tődött és szeme párkányán halványan csillogott az élet.

A fjordok csendje uralta a tájat. Sehol egy nesz, vagy halk érek, mely téhen-pásztor ajakról kél útra, sehol egy dal, melyet szerelmes leány lehel a hegyek mögé, süllyedt nap után. Még kutyaugatás, tücsök csirpelés sem hallatszik. Minden szunnyad, alszik s tán álmodik. Mesz-se morajlik a tenger, de zúgását nem hozza ide a szél, mert a szél is alszik ma, pihen, mint aki a halálról álmodik.

Szemben velünk a dombon régi idők viharverte falaival, sötét ablakaival némán áll egy templom. A keresztet lesodorta róla az idő, falait megmarta a nap heve, tél fagya. Körülötte temető fehér sírkövekkel, melyek még halványan látszanak a derengésben.

Oláf Zoorg, mintha megérezte volna, hogy a templomot figyelem, megszólalt:

— Valamikor szent Oláf tisztelét szolgálta, most nem szolgál senkit. A szent király szobrát kicipelték belőle a vandál hordák és összetörték. Aztán a szent törte őket össze. A szívüket törte össze, hogy ne tudjanak örülni, meg ne tudjanak sírni. Énekük szintelen legyen és kacagásuk hasonló a repedő fa recsegéséhez.

Valamikor tömve volt a templom emberekkel és zajongott az élet a házak között. Aztán üres lett a templom és üresek, néptelenek a házak is. Szent Oláf király az Isten szolgálja volt és az Isten megbecsüli az ő szolgálit. Nem engedi, hogy büntetlenül bántó kézzel és szidalmazó szóval sujtsanak feléjük.

A pipájában elégett a dohány. Halkan sercegett. Markába verte, aztán újra megtömté.

Az égen halványan jelentkeztek a csillagok.

— De azért karácsony éjjelén azt mondják, hogy kivilágosodnak az ablakai. Én ugyan még nem láttam, de megboldogult feleségem, Gerta állította a halálos ágyán, amikor búcsúzott tőlem.

Ő minden évben karácsony éjjelén virasztott. Imádkozott, visszagondolva boldog gyermekkorára, amikor a karácsony ünnepet és boldogságot jelentett neki. — Itt a sziklák közt mindenből csak emlék marad és a lélek mélyén halk régi dalok halvány foszlánya.

Engem elnyomott az álom, azon a bizonyos karácsony éjjelén, amikor Gerta utoljára virasztott. Csak akkor tudtam meg, hogy mi történt vele, amikor a halál már az ágya lábánál állott és szelíden integetett neki, hogy kövesse.

— Így mondta:

— Tegnap éjjel ott voltam a templomban, Oláf, Elmentem sietve, mert kivilágosodtak az ablakai és harangkongást is lehetett hallani. Te aludtál. Nem akartalak felébreszteni. Valami húzott, egy láthatatlan kéz, tán nyomban meghaltam volna, ha sietve el nem indulok. Olyan fehér volt a föld, mintha menyasszonyi fátylat borítottak volna rá és a csillagok úgy ra-

gyogtak, mint boldog gyermekszemek. A nagy fekete kendőmet magamra kaptam, imakönyvem a hónom alá szorítottam és az elhagyott éjji úton gyors lépésekkel megindultam a templom felé. A lábam alig érte a földet. Mintha nem is süppedt volna be a hóba, úgy éreztem. Egy lélek nem volt sehol, még a kutyák sem ugattak. Nyomomban ugyan láttam egy fekete kutyát lépegetni, de nem jött a közelembe, tán farkas volt, nem vettem jól ki a sötétben.

A templomajtó hangtalanul tárult ki, amikor odaértem és a szívem dobogása elállt, amikor átléptem a küszöböt.

Tele volt emberekkel. Istenem, egészen tele. Alig tudtam előre szorongani. És olyan sír szaga volt mindennek, mint a kripták mélyén szokott lenni, ahol megrepedezett valamelyik koporsó és a belseje kiszivárog a külvilágba. Az orgona búgott és az emberek maguk elé meredve nézték a papot, aki misézett.

— Ki ez a pap? — kérdeztem, mert nem ismertem őt. Fejét ősz haj borította és állán hosszú fehér szakállt viselt.

A mellettem álló komor arcú férfi, hűvösen nézett rám. A szemében harag cikázott. Elhúzódtam tőle, ijesztő volt. Egy nőtől kérdeztem erre, hogy ki az a pap, aki a misét mondja?

— Hát nem ismered? — kérdezte és olyan forróság áradt a szájából, mint aki izzik belül, mint a vas a tűzben. — Seygard ő, Oláf király püspöke, aki elkísérte királyát, abba a harcba, amelyben elesett.

— Szent Isten! — sóhajtottam, — hát hova jutottam én? Kicsodák ezek itt, akik ahelyett, hogy boldogan énekelnének dicsőítő éneket szent karácsony éjjelén, most küldölköztek szemekkel meredni maguk elé. Egyesek sírtak, mások a fogukat csikor-gatják.

— Ezek azok itt, akik kirabolták a templomot, akik összetörték szent királyunk szobrát, annak a szobrát, akit, midőn megöltek a dánok és svédek dühös harcosai, a vére nem a földbe szivárgott, hanem felfelé folyt a fa törzsén és piros virágok alakjában kivirult az ágakon.

Közben az orgona halkán szólt, de úgy valahogy, mintha kint a templom előtt orgonáztak volna valahol. Az oltáron sok-sok gyertya égett és amikor a püspök azt énekelte, hogy dicsőség az Istennek és békeesség az embereknek, akkor mindnyájan felnyögtek és olyan zokogás töltötte be a templomot, hogy a lélegzetem elállt a borzalomtól. Oda kellett támaszkodnom a padhoz, hogy szédülésemben el ne essék. Imakönyvem remegett a kezemben és úgy éreztem, hogy ruhám jéggé változott. Megdermedtem a kimondhatatlan hidegben. A sekrestyés perselyének csengetyűje térített magamhoz. Felém közeledett és könnyeket, megfagyott könnyeket gyűjtött pénz helyett. Mikor elélem állt, megismertem őt. Szigrid volt, a zarándok, ki tavaly halt meg egyedül, elhagyottan a barlangjában. Ő is megismert. Csodálkozva nézett rám. Aztán megszólított:

— Hogyan jöttél te ide a holtak miséjére, Gerta? — Itt az élőknek nincs keresztalójuk. Siess innen minél előbb ki, mert ha a püspök elénekelte az Ite misa est-et, akkor ezek az elkeseredett lelkek, akiket Isten iderendelt karácsony éjjelén, hogy növelje szenvedésüket, őrvjngő dü-

hökben darabokra tépnek téged, mert élsz és mert megismerted a titkukat. Siess és vezéreljen az Isten.

— Így mondta és én rögtön az oldal-kapu felé vettem utamat. De alig bírtam előbbre jutni. Utamba álltak, húztak, löktek, sőt volt olyan, aki izzó kézzel megfogta a karomat. Sikítani akartam, de hang nem jött ki a számon. Félig eszméletlenül kerültem a kapuig. Már egyik lábam kint volt a temető kertjében, amikor a püspök a mise végét jelző énekbe kezdett. Kiugrottam, de a fekete kendőmet már lekapta addigra valaki a vállamról. Zihálva futottam a nyitott sirok között és nem mertem hátranézni, mert hallottam, hogy tódulnak ki a templom kapuján és rohannak a nyitott sirok felé. Ajultan estem össze házunk kapujában.

— Így mesélte a szegény Gerta, — fejezte be a szavait Oláf Zoorg.

— Reggel aztán többé nem tudott felkelni az ágyból — folytatta később. — Láz gyötörte és kísértetekkel viaskodott. Én azt mondtam neki, hogy álom volt csupán az egész és semmi más, de ő tagadólág rázta láztól tüzes arcát.

— Én láttam a saját szememmel, én éreztem a saját bőrömön, hogy nem álom amit látok — mondta és remegve várta az éjszakát. Elhívtam hozzá a szomszéd faluból a plébánost, az is beszélt a lelkére és váltig hangoztatta ő is, hogy az egész csak lázalom volt és előfutárja a mostani betegségeknek. De a pap sem tudta meggyőzni, pedig de szép szavakat mondott neki. Elbeszélte, hogy az elkárhozottak lelkei többé nem jöhetnek ki a pokolból és a rég meghalt püspökök meg nem mondhatnak misét, mert lelkek ők is, akik sem enni, sem inni nem tudnak már egy harapásnyi kenyeret és egy korty italt sem, de haszaltan volt. Gerta azon hitben halt meg, hogy mindaz, amit látott, igaz volt.

Két hétig volt beteg. Aztán egy éjjel, mikor a kimerüléstől már nem bírtam az ébrenlétet, ülve aludtam el, a karosszékben. Egyszerre érzem, hogy hozzám lép, megérinti a homlokomat és kibontott hajával hozzám simul és megcsókol.

Felriadtam. Éreztem arca hűvösségét és a nedves haját az arcomon. A méces halványan égett az asztalon és ő halva feküdt az ágyban. — Erre meg én esküd-nék meg, hogy így volt. Eljött hozzám a lelke és elbúcsúzott, mielőtt rálépett az örökkévalóság felé vezető útra.

Az öreg pipájából közben kifogyott a dohány, de nem tömté meg újra. Belenézett a csendes éjszakába. Bagoly röpült el a fejük fölött és a hold vékony karimája rárajzolódott az égre.

Egy ideig ültünk még, aztán elbúcsúztam tőle. Jó darabon elkísért.

— Az éjszaka világos, nem fog eltévedni, — mondta a kanyarulatnál, — az út egyenesen levisz a faluba.

Egyedül maradtam a szokatlanul kopár, sziklás úton. Fa, vagy bokor sehol, mindenütt csend és síri mély hallgatás. Egy gyáva nyulat farkasnak néztem volna és egy leánykát rablónak, ha találkoznunk.

A vendéglőben, ahol megszálltam, még aznap este elmondtam a hallottakat. Es mindenki csodálkozott rajtam, hogy nem akarom elhinni. Ők hitték, én nem. Vajjon kinek volt igaz?

Dr. kapuvári Vargyas Tivadar,
erseki tanácsos, belsőjózsefvárosi
plébános.
(Várkonyi felvétele.)

A belsőjózsefvárosi Krisztus Király Plébánia létesülésének rövid története.

Írta: Dr. kapuvári Vargyas Tivadar
erseki tanácsos, belsőjózsefvárosi plébános.

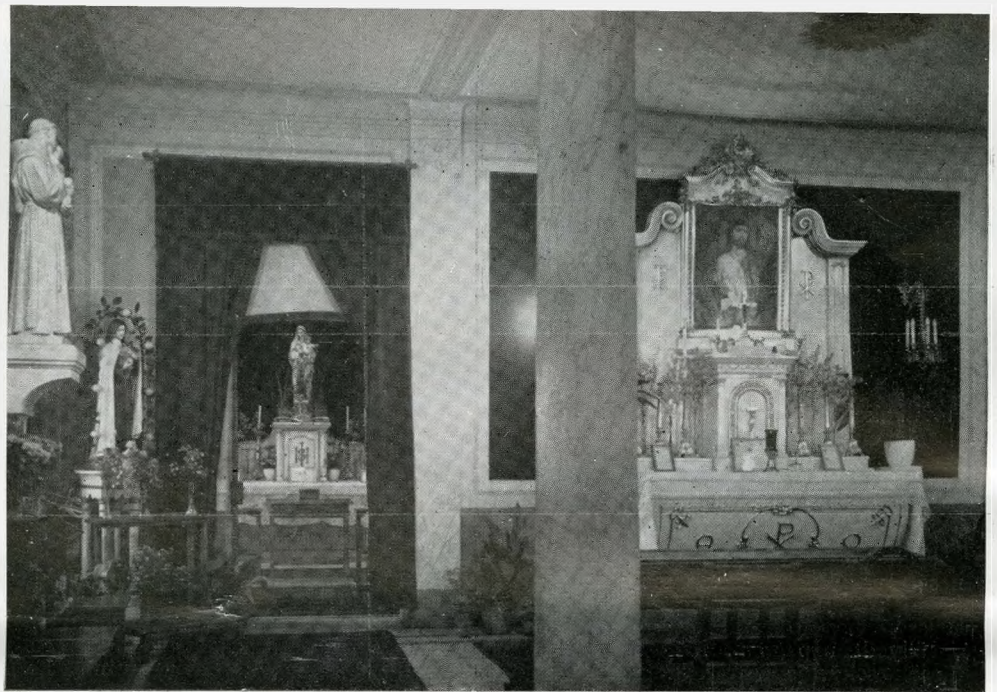
A budapesti plébániák szaporításának szükségessége a nagy világháború 1917-ik esztendejére nyúlik vissza. Hosszú évtizedek mulasztását kívánta az egyházi Főhatóság orvosolni abban az időben, midőn a világháború nyomasztó hatása alól a lelkeket — a vallás vigasztaló világába akarta lendíteni.

Csodálatosak a Gondviselés intézkedései!

Amidőn a 39-ik honvéd hadosztály keretében, a 16-ik honvéd gyalogezred parancsnoka: Juhász László ezredes, 1917. október 4-én, a 277-ik számú ezredparancsban a Károly csapatkeresztet — mint legelső harcéri kitüntetésemet — számomra odaítélte: nem is sejtettem, hogy Budapesten, a VIII-ik kerületben, „I-ső számú körzet” elnevezéssel jelöltetett meg: a Rákóczi-út, József-körút, Üllői-út. Múzeum-körút által határolt terület, melyet a 100.000 lelket meghaladó Bp., VIII., Szent József plébánia területéből elkülönítve — létesítendő új plébániaterületnek szántak.

Visszagondolok még olasz fogságomra, mely alatt a katonai parancsnokság: a Viterbo melletti La Quercia kegyhelyen elhelyezett magyar tiszti fogolytábor lelkészévé rendelt. Itteni fogságom alatt 1919. február 21-én, Emidio Trenta, „per gratia di Dio e della S. Sede Apostolica Vescovo di Viterbo e Tuscania” Öexcellentiajánál kézesókra jelentkeztem. Mint magyar papi-hadifoglyot atyai jósággal fogadott. Kegyesen fogadott azért is, mert az áldott emlékü Kohl Medárd püspök úrral régi ismeretségben állott és vele Rómában gyakran találkozott; így a magyar viszonyokról bő ismeretet szerzett. Midőn a történelmi nevezetességű viterbói Konklávé-terem romjaival kapcsolatos püspöki rezidenciája erkélyére kivezetett: megmutatva a szemlélő elé táruló belátható helységeket — így szólt: „Erkélyemről átláthatom egész egyházmegyémét. A ti fővárosotokban egyedül a Szent József plébániátoknak több híve van, mint nekem az egész egyházmegyében.”

Amidőn az „alla medesima S. Sede immediamente soggetto” egyházmegye szelid főpásztorának áldását kértem és nyertem — nem is álmodtam, hogy a viterbói

Krisztus Király Plébánia kápolna belseje. (Röckl János felv.)

Püspök Úrtól a Budapest VIII. kerületi Szent József 100.000 lelket számláló plébániájához leendő küldetésemmek — mintegy — próféciáját nyertem...

A mérhetetlenül nagy létszámú budapest—józsefvárosi plébánia területi fölosztásának kérdése éppen a világháború lelki hanyattatásainak idején vált kiáltóan szükségessé.

A megindított mozgalmat a kommunizmus 1919. évi sötét korszaka időlegesen megakasztotta ugyan; de a kommunizmusnak Isten kegyelméből való letűnése után — annál sürgetőbben jelentkezett az áldásos mozgalom lendületes folytatása.

Sajnos, hogy a Bp. VIII. józsefvárosi „I-ső körzetnek” megjelölt új plébánia-intézmény létesítése sok akadályba ütközött. 1917-ben P. Bus Jakab S. J. atya egyházi elnöklete alatt megindult szervezkedést az 1920. évben P. Bernhard Zsigmond S. J. atya egyházi elnöklése váltotta föl, amely időben a józsefvárosi I-ső körzet a „Jézus Szíve Egyházközség” nevet vette föl. Gyors megoldási módnak kínálkozott, hogy a létesítendő új plébánia vezetését a Jézustársaság-i Atyák vegyék át. Ez a terv azonban 1922-ben, a Rend főtisztelendő Visitátora döntése értelmében tárgyalanná vált.

A tervezett új plébánia vezetését a Jézustársaság-i Atyák nem vállalták: az Egyházi Főhatóság úgy intézkedett, hogy a VIII. kerületi „I-ső körzet” egy részét — a Sándor-utcai elválasztó vonallal — a már régebbi időtől fönálló Szent Rókus kórházi plébániához csatolja. Így nyert a kezdettől fogva csupán a kórházi lelképásztorságra hivatott Szent Rókus-i plébánia külterjes területet: részben a belsőjózsefvárosi, részben a terézvárosi plébániák területéből — a Rákóczi úttal kettészelt területen.

Az 1924-ik évvel kezdődő új ciklusra a „józsefvárosi I-ső körzeti” egyházközségi választások már a csonkult területre szorítottak. Az új képviselőtestület élén az új vezetőség közel három éven át tartó fáradozás árán sem tudta a plébániai ügymenet elindíthatásának előfeltételeit biztosítani; ezért is az 1926. évi október 16-án tartott tanácsülésen dr. Mészáros János érsek helynök úr kijelentette, hogy utolsó kísérletül még legfeljebb fél évi határidőt ad rendelkezésre. Érsek helynök úr 1926. december 11-én, 3723/1926. sz. a. kelt leiratában, engem, mint akkoron lipótvárosi káplánt bízott meg a „Jézus Szíve Egyházközség” egyházi-elnöki tisztségének ellátásával. Az 1926. évi december 11-én tartott képviselőtestületi ülésen Érsek helynök úr mutatott

be az egyházközségnek. Egy kiküldött szűkebb bizottság élén elindított tárgyalásaim eredményeként az 1927. évi január 28-án; majd az 1927. március 21-én tartott tanácsüléseken már módomban állott közölnöm, hogy a Reviczky-u. 9. számú ház egyházközségi székháza dollár-kölcsön útján megvásárolható. A dollár-kölcsön fölvetését az egyházközség képviselőtestülete az 1927. március 28-án tartott gyűlésen elhatározta; mely határozat az egyházi Főhatóság részéről helybenhagyott.

1927. szeptember 20-án ment végbe az egyházközségi új képviselőtestület és tisztikar megválasztása. Az alakuló ülésen kényszerültem bejelenteni, hogy a belsőjózsefvárosi egyházközség P. Jámor László S. J. úr sürgető kívánságára kénytelen megválni a „Jézus Szíve” titulustól. A Szentatya rövid idővel előzőleg rendelte el az egyetemes Egyház számára Krisztus Király ünnepét: ezért javaslatomra az egyházközség alakuló ülése egybehangoz lelkedéssel fogadta el az egyházközségnek Krisztus Király-ról leendő elnevezését.

1928. április 23-án tartott tanácsülésen mutattam be dr. Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás úr Óeminenciája által a „Krisztus Király Plébánia” föllállításáról rendelkező 971/1928. sz. a. kelt okmányát, melynek kísérő levelében az új plébánia ideiglenes adminisztrátorává engem legkegyelmesebben kinevezett.

A Reviczky-u. 9. sz. ódon ház-vétel lebonyolítása után az Egyházközség óriási anyagi áldozatok árán lehetővé tette az épület átalakítását, hogy elsősorban a kápolna-helyiség, továbbá a lelkesi lakások, valamint az egyházközségi intézmények helyiségei mielőbb rendelkezésre álljanak.

Hosszas vajadás és ezernyi akadály leküzdése után végre is 1928. június 10-én dr. Mészáros János érseki helytartó úr fölszentelte a Krisztus Király kápolnát.

A plébánia ügymenetét mint ideiglenes adminisztrátor vezettem. 1929. január 23-án választott meg a Székesfővárosi Törvényhatósága a Krisztus Király plébánia plébánosává. Óeminenciája kegyes parancsára kánoni beiktatásom Esztergomban ment végbe: 1929. április 12-én; mely alkalommal a plébánosi esküt Óeminenciája kezeibe lettem. Plébánosi installációm 1929. május 12-én történt.

Amint az új plébánia ügymenete elindult, az egyházközségi élet is lendületet nyert. Az ideiglenes kápolna a hitélet elmélyedésével már a kezdet kezdetén szűkebbnek bizonyult. A bensőséges lelki életet

jellemzi, hogy a hívek nemcsak az időhöz kötött ájtatosságok idején, hanem egész napon át sűrűen látogatják a kápolnát. A kápolna fölszerelésének tökéletessé fejlesztéséhez a Székesfőváros nemes Kegyúr nagylelkűen hozzájárult; az Egyházközség pedig magának a kápolnának és a plébániái és egyházközségi helyiségek átalakítása, tatarozása és karbantartása körül több, mint 40.000 pengő összeget áldozott.

A hitélet fejlesztése mellett jelentős munkásságot fejtett ki a plébánia és az egyházközség a karitatív és szociális feladatok körül. A plébániái szegénygondozás mintaszerűen szerveztetett; úttörő munkásságunk volt, hogy a budapesti összes egyházközségek között elsőnek létesítettük az elaggott és munkaképtelen férfiak és nők szeretetotthonait; melyek elsejét dr. Mészáros János érsek helynök úr áldotta meg. Ugyancsak elsőnek létesítettük a szegénysorsú munkás-tanoncifikjaink részére tanoncotthonunkat, melyben 37 munkás ifjú nyer otthont. Tanoncotthonunkat dr. Hász István tábori püspök úr öccsellenciája áldotta meg. Ezt az úttörő

példát azóta már más egyházközségek is követették.

Lelkipásztori munkámban segítő társaim a segédlelkész urak voltak. A Krisztus Király plébánia első segédlelkészévé Öminenciája gróf Wenckheim Frigyeszt nevezte ki; kinek örökébe jutottak: néhai Körösi János, Zsivanovits László, dr. Meszlényi Mihály, Juhász Sándor, Olbrich Béla, Csáby Vilmos, Vajda János, Fazekas István. Jelenleg Lang János és Boár Géza urak a Krisztus Király plébánia segédlelkészei.

Egyházközségi munkásságomban a mindenkorai képviselőtestület és tisztikar — élükön a világi elnök urakkal támogattak lelkesedéssel. Világi elnöki tisztséget viseltek: Dr. Darányi Ferenc, néhai dr. Bleyer Jakab, szentgyörgyi Horváth Béla — ki az egyházközségi ügymenet bölcs megalapozásával elévülhetetlen érdemet szerzett —, Müller Alajos, Fallenbüchel Tivadar, Gazdy Jenő. Jelenleg dr. Morvay Endre székesfővárosi alpolgármester urat tiszteli az egyházközség az elnöki székben.

Az isteni Gondviselés különös kegyelme, hogy a Krisztus Király plébánia főnállásának 10 éves jubileumát a Szent István jubileumi esztendőben, Krisztus Király tiszteletére rendezett Eucharisztikus Világkongresszus évében ünneplhettem. A kongresszus Főbizottsága kitüntette Egyházközségünket azzal, hogy plébániánk kápolnáját a portugál nemzeti zarándok küldöttség templomává nyilvánította. Itt tartották díszgyűlésüket a Krisztus Királyteremben; itt végezték D. Ernesto Senna d'Oliveira c. érsek úrnak, a lisszaboni Cardinális Patriarcha segédpüspökének és a patriarchatus irodaigazgatójának, dr. Honorato Carlos Nunes Monteironak vezetésével összes közös zarándok-ájtatosságait — a Krisztus Király plébánia kápolnájában.

...Életpályámon más távlatokat kalandozott be lelkem. De Isten imádandó gondviselése a „Viterbo-i prófécia” teljesedését engedte megérnem. Bár szolgálhattam légyen Isten dicsőítésére!

Szent Imre városi plébánia

Irta: *Farkas Alberik* cisztercita rendi plébános.

A Verpeléti-úti Kisegítő kápolnát, a kisegítő kápolna egyesület egyházi elnöke dr. Mészáros János érseki helytartó ömértósága 1917 május 27-én szentelte fel. A kápolna ellátását és benne a pasztorálást a ciszterci-rend akkori apátja, dr. Békefi Remig a helyi lelkészség és majdan plébánia megszervezésének feladatával együtt Farkas Alberik ciszterci rendi tanár bízta. 1917 május 28-án, pünkösd hétfőjén kezdte el munkáját. 1918 november 12-én öminenciája dr. Csernoch János hercegprimás úr jóváhagyta a budapest-kelenföldi helyilelkészségnek megszervezését.

1918 december 15-én alakult meg az egyházközség, világi elnöke boldogult Forster Gyula államtitkár lett. 1922 júniusában vállalta el véglegesen dr. Békefi Remig zirci apát úr a plébániát.

A kis kisegítő kápolna nagyon gyorsan kicsinynek bizonyult a fellendült hitélet számára. 1922 novemberében elhatározta az ideiglenes plebániatemplom építését. A Ciszterci Rend erre átengedte a Szent Imre herceg útja 3. sz. alatti telkének alsó részét, ahol fel is épült a kápolna. A templomot 1924 április 29-én szentelte fel dr. Mészáros János érseki helytartó úr.

A hitélet fejlődése és kerületünk lakosságának megnagyobbodása elég korán megmutatta, hogy ez a templom is kicsi.

A Székesfőváros, Ciszterci Rend és egyházközség áldozatosságával az új templom elkészült Wälder professzornak tervei szerint.

Dr. Serédi Jusztinián, Magyarország bíboros hercegprimása 1938 november 5-én nagy ünnepek és a hívek újjongó öröme közepette felszentelte a hatalmas, szép neobarokk plébániatemplomot.

Azóta a nagy templomban folyik az a munka, mely elkezdődött a Verpeléti-úti kis üzelethelyiségben és soha meg nem szűnt, sőt nem is lankadt. Míg 1917-től egészen 1923-ig a kezdet munkáját végző Farkas Alberik egyedül dolgozott, addig most már két ciszterci rendi tanár, Hege-düs Armand és Molnár Nivárd együtt dolgozik vele. A nehéz időkből megalakultak a hitbuzgalmi és társadalmi, szociális egye-

Farkas Alberik Szent Imre Városi plébános.

Szent Imre Városi Plébánia Templom.

(Farkas Alberik felvétele)

sületek, intézmények. Van a plébánián: Katolikus kör, Credo, Mária kongregáció a nők és külön a lányok számára, Oltár-egyesület, Szeretet egyesület, Legényegylet, Tanoncok egyesülete, Dolgozó lányok egyesülete, Zita kör, Cserkész- és Farkaskölyök csapat, Szívgyárda minden iskolában és Jézus Szíve Szövetség a nagyobb gyermekek részére. Mesedélutánok. Az egyházközségnek van kultúrháza a Lágymányosi utca 3. sz. alatt. Az egyesületek legnagyobb része itt tartja gyűléseit. Az egyházközség Karitása első helyen áll a székesfőváros hasonló intézményei között. A szociális szükségletek teremtették meg a Leányotthon, Nők-otthonát és Otthont férfiak részére is.

Az az alap gondolat, hogy a hívek lel-

kérdekeit, szükségleteit lehető legjobban elégítsük ki, hívta életre a Budafoki-út és Kruspér-utca sarkán levő szükségkápolnát, mely 1938 év novemberétől kezdve szolgálja a híveket.

Huszonkét esztendeje, hogy itt dolgozunk. Nehéz időkből kezdte el a ciszterci rend itteni munkáját. Ha nézzük a templomot és figyelemmel kísérjük a munkát, ami folyik mindenfelé, azt kell mondanunk, hogy a jó Isten áldása volt a magvetésen.

Mióta a lelkészség elindult, a Lágymányos Szent Imre várossá lett. Hisszük, reméljük és akarjuk, hogy munkánk révén a nagyváros szintelensége Szent Imre lelkületté válik. Ha így lesz, akkor szolgál-tuk Istenünket, Hazánkat és Egyházunkat!

Assisi Szent Ferencről nevezett Budapesti Bakács-téri plébánia templom.

Dr. Knebel Miklós pápai kamarás, krisztinavárosi plébános.

Krisztinavárosi plébánia templom.

Árpádházi Boldog Margit plébánia templom

Írta: Dr. Zaymus Gyula.

A dicső multú Magyarország egykori művészi kincseiről alig van emlékünk. A XII. századtól kezdve hazánk földje háborúságok és vandál küzdelmek színhelye volt. Megjelent a tatár, rántkört a török és rommá lett minden. A török dúlás után a nemzet, mintha elvesztette volna művészi érzékét, legalább is arra kell következtetnünk, ha az akkori eseményeket figyeljük. A háború és az újabb elnyomatás sem kedveztek az alkotó munkának. A művészi érzéknek ez a stagnálása lett az oka annak, hogy igen sok műkincsünk végleg rommá lett és az utókor részére teljesen elveszett.

Amikor először vetődött fel a terv, hogy Boldog Margit királyleány tiszteletére templomot építsenek Budapesten, Szendy Károly, akkor még székesfővárosi tanácsnoknak jutott az eszébe, hogy stilszerű és korszerű volna a XII. században épült zsámbéki templom formáinak és vonalainak Pestre való átültetése, hogy egy

pusztuló templomot legalább így megmentsünk az utókoroknak.

Dr. Strausz István országgyűlési képviselő elnöke alatt, csakhamar megalakult a bizottság, amelynek lankadatlan munkája végül is sikerre vezetett. Szendy Károly tanácsnok szinte személyi ügyének tekintette s ahol és amivel csak lehetett, a segítségére volt, hogy minél előbb fedél alá kerüljön a nemes gondolat.

A zsámbéki romtemplom IV. Béla korában már állt s a hozzá tartozó rendházban premontrai szerzetesek laktak. Ezt a templomot Aynard lovag építtette, aki III. Bélától kapta ajándékba Zsámbékot. Az akkori kor késő román stílusában épült templom a tatárjárás idején tűzvész áldozata lett, de IV. Béla Villars de Honnecourt francia építésszel restauráltatta.

A XVI. században a templom újra tűzvésznek esett áldozatul. A helyreállítási munkálatoknál a templom ablakainak formáit megváltoztatták, a tetőt magasabbra emelték s a boltívet a kor ízésének megfelelően átépítették. Ilyen formában 1763-ig állt a templom, amikor újból katasztrófa éri. Földrengés dönti romba.

Többé nem restaurálták. A jó zsámbékiaknak nem tetszett a dombra vezető út

erős lejtése s ezért a völgyben új falusi templomot emeltek maguknak, a régit pedig pusztulni hagyták. Aknákat ástak alája, köveit elfuvarozták, házakat, istállókat építettek belőlük, hosszú évtizedeken át.

A zsámbéki romtemplom nemes formáinak budapesti életrekeltését Möller István műegyetemi tanár, a középkori építészet nagy szakértője vállalta. Azonban nem szolgálai másolást végzett, hanem a régi formákat a kor igényeinek megfelelően alakította át, anélkül, hogy a XIII. század szellemétől eltért volna. A vaskorú vastag falakat szűkítette, a belső oszlopkötegeket karcsúbbá tette és a keskeny ablakokat kiszélesítette. A budapesti templom méreteiben nagyobb lett, mint a zsámbéki volt, de lépték szempontjából minden a régít tükrözi vissza.

Budapest így egy modern műemléket kapott, melyben beton-, téglá- és kőszervezetekkel érték el azt az összhatást, amit a régi zsámbéki templom csak téglával és malterrel fejezett ki.

A templom belső berendezése azonban még sok kívánni valót hagy, mert ami elhelyezést nyer benne, annak elsőrangú művészi munkának kell lennie és így in-

Dr. Zaymus Gyula plébános.

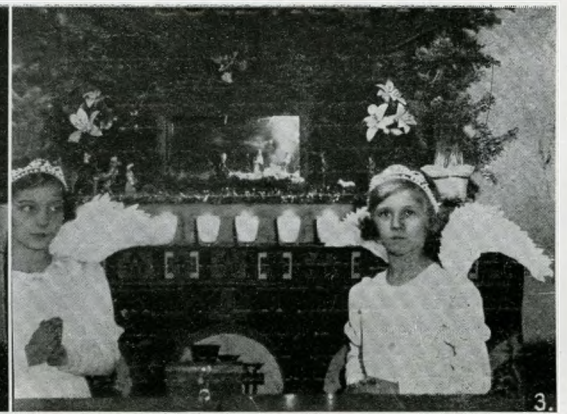

Ferdinánd-téri templom főoltára.

(Röckel fotó)

Kaiser József Budapest-Vízafogói róm. kath. egyházközség egyházi elnöke. (Várkonyi)

Mozzanatok a budapest-vizafogói Róm. Katolikus Egyházközség életéből.

(Boronkai)

kább lassan halad, de kifogásolni valót nem hagy maga után.

Elsősorban meg kell emlékeznünk a színes ablakokról, melyeknek mestere és elkészítője Róth Miksa kiváló ablakfestő mester. Hozzájuk hasonló szépségű ablakokkal alig találkozunk. Izzanak, égnek üvegmozaikjai és kódos időben még ragyogóbb a hatásuk, mint napsütésben. Minden ablaka külön tanulmány és magában foglalja nemcsak a festőt, rajzolókat, de az üvegfestés technikájának minden rejtett csínját-binját. Az üvegből drágakövet varázsol, mint Kállay Miklós jegyzi meg róla kritikájában. Körablaka 6 m széles és több mint 25.000 darab üvegmozaikból készült.

Főoltárát, amelyről még hiányoznak a szobrok, Möller István tervei szerint Seenger Béla kőfaragó cég készítette, ruszkiai márványból. Valamint finom lábakon nyugvó szószékét is, Gondos munka, minden darabjával dícséri mesterét.

Elkészült már Szent Antal és Szent Teréz szobor alapzata is, dr. Möller Károly műépítész tervei szerint. A kivitelezés ezeknél is Seenger kőfaragó mester.

Szobraik Nemes György szobrászművész alkotása. Sajnos, hogy még csak gipszből készülhetett el, de nincs messze az idő, hogy végső formájukat márványból elnyerhessék.

Freskói, melyek szintén csak részben készültek el. Heintz Henrik festőművész alkotásai. Szinei, figurális és ornamentális elképzelései a templom jövő belső képét már a néhány alkotásában is érzékeltetik.

Legutóbb elkészült a két mellékoltár márványból a templom stílusának megfelelően. A kivitelezést Král Gyula kőfaragómester végezte.

A Budapest-Vizafogói róm. kath. egyházközség története

Irta: Kaiser József lelkész.

A Lőportárdülői plébánia és egyházközség a Ferdinánd-tértől a Rákospatakig a Váci-út Duna-parti vonalában terjed. Már közel egy évtizede problémává tette ez óriási terület hívei lelkigondozásának új elrendezését. A hívek lelkigondozása a nagy terület és lélekszám miatt e vidéken lehetetlenné vált és szomorúan kellett tapasztalni ez amúgy is elhagyatott városrészben, hatalmas, főleg munkástömegek eltávolodását Istentől. Észrevette ezt az állapotot az egyházi hatóság is és sürgősen intézkedett, hogy megkezdődjék a hívek szervezése, új egyházközség és később plébániává alakítás céljából. Már 1935. nov. 1-re megbízást adtak Kaiser József lőportárdülői segédlelkésznek a hívek megszervezésére. Ez a terv meghiusult, a megbízást elhalasztották. A hívekben azonban még erősebb lett a vágy, hogy lelkiatyát és új lelkipásztori centrumot kapjanak. 1936. szept. 1-i hatállyal végérvényesen megbízta a Biboros Hercegprímás Kaiser József segédlelkészt a vizafogói hívek megszervezésével és lelkigondozásával. A nevezett lelkész rövidesen ki is költözött a perifériára és a Váci-út 89. sz. iskolában megkezdte működését új minőségben. Bár a kezdet igen nehéz volt, mégis ez év nov. 22-én ünnepélyes keretek között megalkult a „Kisegítő Kápolnaegyesület Budapest-vizafogói Helyi Bizottsága” a vizafogói atyai jötevőjének dr. Mészáros János érseki helytartó úr ömeltóságának elnöklésével. A munka ettől kezdve már

a Kápolnaegyesület keretében megszervezett formában folyt tovább. Egymásután alakultak a különböző egyesületek, szaporodott az ájtatosságoknak és szentmiséknek száma. Szébbnél szébb ünnepélyek és megnyilvánulások váltották fel egymást. 1939. június 26-án végeztet harangszentelési ünnepély volt a vizafogóiaknak egyik legnagyobb napja, mely alkalommal a harangfelszentelését dr. Hász István tábori püspök úr végezte. A harangyainai tisztséget József Ferenc főherceg úr jelenlétében Anna királyi főhercegnő tölthette be. Azóta kedvesen szól a kis — 210 kg-os — harang a Váci-út 89. sz. iskola előtt és csodálatos erővel toborozza a híveket. Ekkor már megérlelődött a gondolat, hogy Vizafogónak megfelelő méretű kisegítő kápolnára vagy templomra van szüksége. Az akció meg is indult lelkes és szívós kitartással. A Biboros Főpásztor megjelent egy szép napon inkognitóban a Váci úton és személyes tapasztalatai alapján úgy intézkedett, hogy két vagy három nap múlva a Központi Tanács révén Óminenciája akaratából 29 ezer P vételárért templomkultúrház telekhez jutott Vizafogó népe. 1938. okt. 18-án pedig a Biboros Hercegprímás Ur Óminenciája felállította az önálló Budapest-Vizafogói róm. katolikus egyházközséget. Az egyházközség kerekén 16.000 hívőt számlál és óriási fejlődési lehetőségeket rejt magában, főleg az Arpád-híd építésével kapcsolatban. A hívek remélnek, terveznek és dolgoznak. Nap-nap után azon imádkoznak, hogy az az összeg, amelyeket megszerezni sikerült el ne vesszen, hanem alkalmas segítséggel megnövelve tavasszal a templomépítést elindítsa. Mi mindent fog eredményezni ez a kedves kis templom ezen a városrészben!

Mozzanatok a budapest-vizafogói Róm. Katolikus Egyházközség életéből.

(Boronkai)

Budapest szíve. A fényes kirakatokban a legszebb áruk várják a vevőt.

Átant közöljük belvárosi keresztény kereskedők és iparosok címeit, akiknél olvasóink megbízható, jó minőségű árut vásárolhatnak, mindenkor méltányos áron.

Arany-, ezüstműves, ékszerész Grónay István, Aranykéz-u. 4. T. 18-77-17.

Női kalap különlegességek Szabó Albertné és Gizella, Egyetem-u. 11. T.: 388-059.

Bőrdszműaruk. Finom női táskák. Bőröndök és irattáskák. M. tnyik és Augusztiné, Kossuth L.-u. 1. (Udvarban.) Ferenciek tempium épületében. T. 189-135.

Fesű, kefeárúk. Zelenkai R. L. Szervitater 6.

Tretorn (svéd) hőcsizmák, cipők. Velur talpú varrott házicipők Triznya cipésznél Váci-utca 25.

Női telikabát nemes prémmel, gyapjúszövetből, Kovács F. Múzeum-körút 21.

Finom kötöttáru. Harisnya. Uri divat. Heyek, Petőfi Sándor-utca 17.

Bel- és külföldi térfigalpok Wachá János kalaposmesternél, Múzeum-körút 43. Javítást vállal.

Kézimunkaüzlet. Intézetek, iskolák szállítói. Berger és Feiszinger. Régiposta-u. 14.

Papíráru — Töltőtoll, Farkas Tibor, Kecskeméti-u. 8.

Szövet, Selyem, Simay, Petőfi S.-u. 17. (Régiposta-utcával szemben.) T. 189-591.

Bundák nagy választékban! Alakítások olcsón! Varsanyi Lajos szücsmester, Múzeum-kr. 7. T. 383-042.

A keresztény úritársaság fényképésze Jakab Sándor, Kossuth L.-u. 10., félemelet. T. 189-028.

Játékkereskedés és Babaklinika a „Hőfehérkéhez” Bukács Kálmán, Egyetem-u. 1. Olcsó szabott árak. T. 183-186.

Ajándékok az idén is „Keramiától”, Károly-körút 3/a.

Stílusos képeretek, aranyozások, javítások Géberth antik műipar, Váci-utca 40. T. 184-455.

Rádió, villamossági cikkek szaküzlete Dr. Bitzó István, Petőfi-tér 2. T. 385-005.

Csipkék, Bútorszövetek, Függönyanyagok Hoepfner és Tsa, Harisköz 2.

Magyaros ruhák, magyar ünneplők, díszmagyar és angol úri ruhák készítője Vékony László, Aranykéz-u. 6. T. 187-645.

Hegedű, zongora, fa- és rézfúvóhangszerek, húrok Werner koszorús mesternél, Magyar-u. 23. M. kir. Opeiaház, Zeneművészeti Főiskola szállítója.

Eredeti magyar ötvösmunkák, antik és modern ékszerek specialistája Broncigy Rezső műötvösmester, Váci-utca 10. (udvar). T. 38-67-83.

Antik stílusú bútorok Pulay Vilma iparművész lakberendezőnél, Kecskeméti-u. 7.

Paplan, matrac, párnahuzat, gyapju- és flanel-takaró, toll. vitéz Porkoláb Györgyné, Veres Pálné-u. 8.

Zseb- és konyhakések, ollók, borotvák legfinomabb kivitelben készülnek. Özv. Schubert Jánosné, Városház-u. 20. Javítások szakszerűen. 120 éves cég.

Színmintás festés, száraz vegytisztítás, oxidált fémzáras ruhák speciális tisztítója Hites belvárosi ruhafestő- és vegytisztítóüzem, Kammermayer Károly-u. 2. T. 186-135. Szemfeszédés olcsón. Megvárható.

Vacsorázott már a Szervita Sörözőben? Új vezetés. Novák András, Szervita-tér 8. T. 382-108.

A normális bőr ápolásával arra törekszünk, hogy a bőr szerkezetét megóvjuk és működését az egészség határain belül élénkítsük. Erre a célra felhasználjuk a vizet, szappant, levegőt, fényt, masszást és gymnasztikát, melyek a bőr közvetítésével az idegrendszerre, vérkeringésre, anyagcserére is hatnak.

Krémek, oldatok, hintőporok, melyek többnyire, mint az előbb említett eljárások segítő eszközei a normális bőrnek, vagy pedig az előbbieket által esetleg okozott kisebb károk ellensúlyozására szolgálnak.

A mosdásra használt víz legyen langyos. A hideg víz a bőrt könnyen kiszáritja, a forró víz használatával a bőr lassankint elveszti tónusát, azon korai ráncok képződnek.

Sokszor előfordul, hogy normális, de érzékeny bőrűek a víz használatától is arcukon foltokat kapnak. Ebben az esetben a víznek izgató hatását boraxsal egyensúlyozzuk, vagy kamillatea főzetet alkalmazunk.

Díjtalanul ad tanácsot, személyesen, vagy válaszbélyeggel ellátott levélre: Szikszay Krisztina Alse-Kozmetika, Budapest. IV., Galamb-utca 4.

Felelős szerkesztő: VASZARY GABOR. Szerkesztőség: V., Szent István-körút 16. Kiadóhivatal: XI., Kelenhegyi-út 51.

Teléfono: 457-716.

Ügyvezető igazgató: vitéz Vadkerty Jenő.

A kiadásért felel: Jakabos Ibolya.

Postatakarékpénztári csekkszám: 35.188.

Kéziratokat és képeket nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Előfizetés egy évre: 32.— pengő.

Fővárosi Nyomda Rt. Budapest, Lovag-u. 18

Felelős v.: Duchon János.

Tanítványok kiképzése.

FERENCIEK TERE 3. UDVARBAN.

SZABÓ GYULA
 egyházi ruha műintézete
 F L E M M I C H A F I A I
 selyemgyár képviselője
 Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 10.
 Telefón: 180-463. Egyetem templommal szemben
 Misesruhák, zászlók, templomi ruhaanyagok stb.
 legelőnyösebb beszerzési forrása.

Felhívjuk Szent Imre városi olvasóink figyelmét az alanti Szent Imre városi cégekre, melyek mindegyike úgy árban, mint minőségben a legjobbkat nyújtja.

PARRIK VILMOS egyházi műötvös, ezüstműves, Bercsényi-u. 3. Tel.: 25-91-72. Egyházi ötvösmunkák, ezüstárúk készítése, javítása.

TARJANYI LASZLÓ szakképzett órási, XI., Horthy Miklós körtér 7. Telefon: 257-514.

SZABÓ ENDRE cukrász, Horthy Miklós-út 33. Espresso. Fiók; Horthy Miklós körtér 3.

HELLSCHEIN OLGA női ruha szalonja készíti női ruhákat a legutolsó divat szerint. Alakítások. Nagyboldogasszony-u. 1.

„MARGIT” kézimunkaüzlet. Szemfeszédés, kötött áruk. Horthy Miklós körtér 2.

TURLAK MÁRIA élővirág üzlete, Horthy Miklós-út 49. Szent Imre város legrégibb virágüzlete.

SCHNEIDER MARGIT modern gépekkel felszerelt kozmetikai szalon. Irinyi János-utca 12. 256-506. Quarzfény-kezelés.

BENEDEK JÓZSEF, XI., Horthy Miklós út 30. Képek, képeretek, függönytartók.

SCHINDLER JÓZSEF könyvkötő-mester, szakmunkák elsőrendű minőségben. XI., Horthy Miklós-út 12

GULYÁS BALÁZS képesített szücs. Horthy Miklós-út 45. Rendelés, alakítás.

„SIMPLON” parfümeria, bernicei Kmoskó S., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 456-039. Kozmetikai különlegességek.

KOCSIS KÁLMÁN irógépek szaküzlete. Gépek minden márkában. Új és használt gépek eladása és cserélése. XI., Horthy Miklós körtér 8. (Verpelétiút sarok.) Tel.: 268-637 (5% engedmény lapunkra való hivatkozásra.)

BANKÓS GYULA, Horthy Miklós út Bundák, javítások párisi modell szerint.

FÖLDES úri- és női szabóság, Horthy Miklós körtér 3. T.: 259-067. Férfi és női ruhák készítése és javítása.

SZANYI CIPŐKÜLÖNLÖNLEGESSÉG VEZET, Horthy Miklós-út 60. T.: 456-397.

SZENT IMRE VÁROSI KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDEÉS, Fehérvári-út 6. Imakönyvek, iskolacikkek.

HARAI VIRÁGSZALON, Horthy Miklós-út 9. T.: 268-169. Koszorúk, élővirágcsokrok nagy választékban.

HEGEDUS JÓZSEFNÉ, PINTÉR LUCIA. Női kalapok, alakítások. Horthy Miklós körtér 1.

BACSA LUKÁCS festék és háztartási cikkek. Horthy Miklós-út 41. Fiók: Bercsényi-u. 8.

PIETSCH S. ANTAL cukrász. Horthy Miklós körtér 8. Gesztenyepiré, orosz torta. T.: 256-071.

MOLNÁR SÁNDOR rádió és villamossági szaküzlet. Horthy Miklós-út 70. Tel.: 459-002. Csillárok, rádió javítása, villany-szerelés.

KÁDÁR JUDIT gyümölcskereskedő, Horthy M. körtér 4. T.: 258-301. Házhoz szállítás.

VAKOK EGYESÜLT MŰHELYE, XI., Horthy M.-út 28. Kefe, kosár, háztartási cikkek. T.: 256-645.

SZEBELÉDY MIHALYNE cukorka, csokoládé, bonbon szaküzlete. Floris sütemények. Horthy M.-út 41. T.: 269-195.

SZABÓ MÁRIA fa- és szénkereskedő, Budafoki-út 17.

BORBI MARGIT és társai, Vásárhelyi Pál-utca 10. T.-hívó: 457-031. Perzsa, szmirna és gépi szőnyegek művészies javítása. Hívásra házhoz megyünk.

KERN ÉS TÁRSA
OPTIKA-FOTO
 KOSSUTH LAJOS-UTCA 3.
 TELEFON: 188 604.

KONCZ ÓRÁSMESTER
 IV. PILVAX KÖZBEN/VÁROSHÁZ-U.10/
 SPECIALISTA ANTIK ÉS PRECÍZIÓS ÓRAKBAN TEL: 18-40-82